

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— ”
 Pe 3 luni . . . 7— ”
 Pe o lună . . . 2-40 ”
Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— ”
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Baththyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Situația „Tribunei”

de Aurel C. Popovici

I.

Sunt aproape două luni de când comitetul național și alți Români distinși, în total 46 de fruntași ai poporului nostru au desaprobat, prin cunoscuta lor moțiune dela Budapesta, atitudinea „Tribunei”, declarând că acest ziar nu merită încrederea Românilor. Azi, după aproape două luni de atunci, după insulte zilnice la adresa celor ce au făcut acea declarație, „Tribuna” publică o „Somațiune”, semnată personal de d. Nicolae Oncu, cerând „dovezi”... despre „atitudinea trădătoare” a ziarului în chestie.

Pentru că și eu am atacat „Tribuna”, și pentru că acea curioasă „Somațiune” poartă iscălitura d-lui Oncu, eu unul sunt gata a răspunde. Și iată încă un motiv. Nu împărtășesc deloc părerea celor ce cred că dacă un partid național — oricare ar fi el — *desaprobă un ziar*, care nu mai servește intențiunile sale; *un asemenea incident* ar fi neapărat „o zizanie națională”, o luptă „fratricidă”... Partidul național român există cel puțin dela 1881. De atunci, multe ziare românești au apărut și au dispărut și iar altele le-au luat locul. Noi am avut până azi fel de fel de ziare: „Observatorul”, „Luminătorul”, „Viitoriul”, „Dreptatea”, „Lupta” ș. a. Toate acestea au încetat să mai apară, unele lăsând, altele nelăsând regrete în inimile noastre.

Dar dacă în timp atât de scurt atâtea ziare s’au ivit și au dispărut — partidul național ne-a rămas același, al tuturor Românilor. Pentru că este cu mult mai vechiu decât data decând poartă această numire. El datează de secole; de atunci de când a început să încolțească și în Români conștiința naționalității lor. *Partidul național nu-i un ziar, nu-i o hârtie tipărită, azi cu un titlu, mâine cu altul. Partidul național este o oștire.* O oștire seculară: un neam întreg, înarmat cu armele legilor, cu știința menită a le schimba după caracterul său național, un neam în-sufletit de spiritul de jertfă pentru ordinea ideală a vieții: pentru mărirea națională prin libertate și cultură, prin luptă potrivită vremilor și împrejurărilor ce mereu se schimbă.

Toate ziarele cari servesc acest partid, sunt ale lui, sunt naționale. Și orisice ziar, care se pune *contra* partidului, îl atacă, îl subminează, îl slăbește — este un ziar ce nu se poate numi și nu trebuie numit național. El poate fi un ziar personal, de fracțiune, al unei grupări deosebite, independent sau trădător, — e treaba lui. Și exact același lucru se spune despre un ziar care atacă, discreditează

și trage în noroiu comitetul acestui partid, *fără a putea produce o singură dovadă serioasă de adevărată culpabilitate împotriva lui.*

Un asemenea comitet e expresiunea încrederii, pe care a avut-o în *caracterul și destoinicia membrilor săi* adunarea chie-mată a-l alege.

Dar se poate întâmpla ca unii sau chiar toți membrii unui asemenea comitet să comită fapte în contrazicere cu interesele naționale. Cine e chemat să le ducă prin presă la cunoștința publicului? Cei ce le cunosc, le știu preciza și pot să stabilească, în mod exact, cari anume persoane din acel comitet nu mai merită încrederea publică. Dar a acuza în mod vag o seamă de oameni, a le arunca în față „argumentul” superficial, dar și condamnabil, că sunt netrebniți, *că nu lucrează, că nu obțin rezultate* etc. asta se mai scuză uneori într’o țară unde nu e neapărată nevoie de un singur partid național, unde sunt, și pot fi, mai multe partide, mai multe grupări, mai multe așa numite „biserițe” politice cu câte un sacerdote ideolog sau demagog. *În mijlocul unui popor asuprit însă, care nu are decât o mână de oameni politici și devotați cauzei obștești, asemenea atacuri, lipsite de orice temei serios, nu se iartă, căci nu pot folosi poporului asuprit, ci numai asupritorilor lor.* Numai lor le poate conveni și cât de mult le convine! — ca poporul asuprit să n’aibă încredere în conducătorii săi, să-i schimbe mereu, tocmai pe chestiuni de incapacitate sau mai rele, — *ca el să pearză, încet-încet, orice încredere în ori și cari conducători din sânul său.*

Din această veche convingere a mea am susținut în totdeauna și susțin și azi că Români — *ori și cine ar fi ei* — cari fac asemenea politică „națională”, nu neamului românesc îi servesc, ci celor ce vor să-l înfrângă.

Și acum să trecem la „Somația” „Tribunei”.

D. dr. Nicolae Oncu cere „dovezi” despre *echivocitatea* „Tribunei”, cum a numit d. dr. Iuliu Maniu atitudinea „Tribunei”, despre acțiunea ei de *subminare*, cum i-am zis eu, despre acțiunea ei de *trădare*, cum au calificat-o, mai bine, cei 46 de fruntași Români în conferința lor dela Budapesta.

D. dr. Oncu, care este un om cult, a pus o întreagă lume în mirare prin „Somația”, ce a publicat. Oamenii ca d-sa știu, trebuie să știe, că în politică nu se argumentează ca în afaceri de competența tribunalelor sau a judecătorilor de ocol. — Când zicem că un *prieten* ne-a trădat, exprimăm o noțiune bine definită în felul ei; când vorbim de *trădarea* unui *militar*, știm că, deși cuvântul e același, e vorba de altceva. Când zicem, că un om politic sau *un ziar* își trădează partidul,

avem iarăși același cuvânt pentru o altă idee. La noi, *partidul național și lupta politică pentru naționalitate fiind concepțiuni identice, orice discreditare a partidului național și a celor ce-l conduc nu înseamnă decât echivocitate, subminare, trădare națională.*

Intreb pe toți aceia cari au cetit, de câteva luni, regulat „Tribuna” :

1.) este sau nu adevărat că „Tribuna” : a combătut sistematic, cu răutate și fără nici un argument serios, *comitetul, deci pe toți membrii săi?*

2.) este sau nu adevărat, că a susținut că *un partid național românesc nici nu există la noi* de oarece nu are registre?...?

3.) este sau nu adevărat că a combătut, în mai multe articole, *chiar solidaritatea națională?* — (Cui prodest?!)..

4.) este sau nu adevărat că a susținut că poate veni o vreme *când un ziar românesc va trebui să lupte contra partidului național?*

5.) este sau nu adevărat că domnii Vasile Mangra, Eugen Brote și Ioan Slavici au fost autoritățile „Tribunei” cu ale căror nume „Tribuna” a obținut *încrederea publicului românesc?*

6.) este sau nu adevărat, că aceia, cari au pornit lupta contra comitetului și a partidului național, au fost însuși d. Eugen Brote și amicii săi? Că deci actuala „Tribuna” *continuă exact aceiași operă de subminare și distrugere* pornită de d. Brote și amicii d-sale contra partidului național?

7.) este sau nu adevărat că acei *corifei* ai „Tribunei” au avut și mai au legături cu oamenii guvernului unguresc?

8.) este sau nu adevărat că după desertarea lor, n’a mai rămas, dintre autorități, la „Tribuna” decât domnii dr. Oncu și Ciorogar?

9.) este sau nu adevărat că d. Dr. Oncu a declarat că d-sa „*nu se amestică în discuțiune în ceea ce privește ideile din „Tribuna”*” ? — N’a declarat, mai atenuat, și Păr. Ciorogar același lucru? Iar dacă dumnealor *nu se amestică, cine se amestică?* —

10.) este dar sau nu adevărat că astăzi la „Tribuna”, în afară de domnii Schiopul, Duma și Chendi — de fapt nu mai sunt alte personalități politice?... D. Goga nu mai scrie decât arare-ori. Doar ca să spună că criticul d-sale, d. Chendi, e un admirabil stilist!..

II.

După cele premerse, este sau nu adevărat, că această „Tribună”, rămasă organ al domnilor Schiopul, Chendi și Duma a susținut, de nenumărate ori, — *este suprema ei acuzație*, — că membrii „pretinsului” comitet sunt cauza, că la alegerile din urmă n’au reușit decât cinci candidați români?!!

Apoi așa scrie un ziar *național*?...

Tocmai azi cetii cartea d-lui Seton-Waston (Scotus Viator). E o scriere de 197 pagini, cu nenumărate acte oficiale și particulare. Pentru ce a scris Scotus Viator această minunată carte? O spune în Prefață: „Faptele în sine pot prea bine să li-se pară Europeanilor occidentali în accepțiunea curentă a cuvântului, adevărate basme. Eu însumi a trebuit să mă îndoiesc uneori de evidență în fața ochilor mei proprii, și a trebuit adesea să stau pe gânduri a publica unele fapte, ca să nu fiu acuzat, că scriu povești“.

Și întreaga sa carte e un lanț de dovezi de corupții și violențe electorale în Ungaria, nepomenite în alegerile din alte țări, de dovezi, că sistemul electoral maghiar face naționalităților cu neputință a-și trimite reprezentanții lor în Cameră.

Dar naționalista „*Tribună*“, vine și repetă până la inconștientă, că comitetul național e de vină, că a căzut de ex. d. dr. Oncu — și alți candidați la alegeri!

La ce s'a mai ostenit aturci Scoțianul acela cinstit și de inimă, să arate Englezilor sălbătăciile agenților electorali ai guvernului? Guvernul unguresc poate să-i dea o desmințire, care să-l înmormânteze în fața opiniunii publice englezești: d. Ileszszki, n'are decât să reproducă în englezește articolele din „*Tribună*“, prin care, „cel mai bun ziar“ al nostru, declară că, Românii au căzut la alegeri, nu atât din cauza ingerințelor, ci pentru că au avut un comitet de oameni proști și nepricepuți, din cauză, că nici nu există un partid național românesc! etc...

Nu trebuie dar să fie d. Ileszszki încântat de „politica“ și încă lărmuitor „națională“ a „*Tribunei*“? Nu-l servește ea admirabil?

Iar dacă „falșa sofistică principiară“ a stilistilor dela *Tribuna*, avea ceva serios de răspuns la învinuirile mele, (din articolul meu: *Intriga cea veche*), de ce n'au răspuns la ele? În loc de a discuta *punct de punct* acuzațiile mele, Tribuniștii au preferat să mă înjure din palatul lor ca la ușa cortului, să se bată în piept

„asigurând“ lumea că ei „nu știu, n'au văzut“... *Așa se răspunde la o întreagă serie de învinuiri clar formulate?* Iată de ce toate acele argumente ale mele au rămas până astăzi neatinse de toate „articolele“ (!) pline de injurii ale „*Tribunei*“! Cei ce se interesează de chestiune mai de aproape, n'au decât să recitească acel articol al meu (Nr. 265 al acestui ziar, din 1910).

Dar la învinuirile și argumentele mele precizie, din zilele din urmă, că „*Tribuna*“ este un ziar anarhic — ce mi-a răspuns? Ce mi-a răspuns „*Tribuna*“ cea monarhistă care preamărește azi ideia republicană? „*Tribuna*“ cea naționalistă, care ridică azi în slavă pe anarhistul Ferrer? Cu cine să discutăm! Ce să discutăm? D. Jeszenski, da, poate fi foarte vesel: n'are decât să trimită aceste articole ale „*Tribunei*“, în traducție germană, la oarecari personalități, la Viena, ca să le *dovedească* ce înțeleg „Românii“ (!) sub lealitate monarhică! Și asta e o „politică“, firește... *Numai că nu este a partidului național românesc!* Doar spre a-i scoate faima că e un partid condus de aventurieri, sau de niște ignoranți cari simpatizează cu politica de „bombe“ numai pentru că sunt încântați de stilul lor bombastic...

Dar repetatele și desperatele încercări de denunțări, vrednice de cei mai bine plătiți agenți secreți ai poliției ungurești, ce or fi căutând în coloanele unui ziar românesc? — Asemenea calomnii, infame prin toată tendința lor, ce dovedesc?...

Negreșit cei ce nu știu să judece politicește, aceia pot să ne ceară drept dovadă chiar vre-un *contract scris*,... prin care „*Tribuna*“ se va fi obligat a face guvernului maghiar prețioasele servicii, pe cari i-le-a făcut și continuă a i-le face. Cu asemenea oameni „politici“ nu se discută. — Aceștia fac foarte bine, dacă se iau după înțelepciunea și patriotismul din faimoasa „*colivie de idei*“ a Companiei Chendi...

*

Domnul dr. Oncu s'a pus pe un tărâm absolut fals publicând acea „*Soma-*

ție“. Nu publicul atârână de un ziar, ci ziarul atârână de public, și orice cetitor e liber să judece, cum vrea, atitudinea unui ziar. Asta e o chestiune de punctul de vedere al fiecărui cetitor, de cultura lui, de ideile și sentimentele lui proprii, de temperamentul, de puterea lui de judecată. Și e cel puțin ridicol, când un ziar ne vine cu „*Somație*“ pe un ton de *terorizare*. Apoi nu domnii dela „*Tribuna*“ au să ne poruncească nouă *cum* să judecăm articolele din ziarul lor! Nu dumnealor au să ne impună nouă convingerile lor, ci noi, publicul cetitor, pe ale noastre „*Tribunei*“! Cel din urmă cetitor are dreptul a-și formula părerea despre atitudinea unui ziar, și ziarul nu are nici un drept a-l „*soma*“ să se justifice de ce îl judecă așa și nu altfel, după cum și ziarul, la rândul său, scrie fără a ne cere nouă, cetitorilor, părerile noastre asupra articolelor și a aprecierilor pe cari le publică zilnic. Inchipuiți-vă că un orator zăpăcit, de care râde publicul sau pe care-l huiduește, l'ar interpela, l'ar „*soma*“: „Cum îndrăzniți să râdeți de mine?... Vă *somez* să-mi dovediți lipsa mea de pricepere!... Nu sânt eu cel mai patriotic orator?“...

Orice ziar poate fi condamnat de justiție dacă vatămă onoarea unui particular, dar nicăiri pe lume un particular nu poate fi condamnat dacă și-a manifestat o părere rea despre un ziar. Faptul acesta pune în adevărata sa lumină dreptul cetitorilor de a judeca un ziar, mai mult încă dreptul unui partid!

Apoi un ziar serios nu se expune la asemenea conflicte cari îl pot ruina! Un ziar nu numai că are dreptul, are chiar datoria de a discuta și a critica afaceri publice. *Numai, că un ziar serios trebuie să știe cum se face critica!* — Și mai ales un ziar românesc trebuie să știe cum se pot și cum nu este permis a se pune anumite chestiuni! Iar dacă nu știe cum să le pună, cum să critice, cum să se poarte față cu comitetul, față cu partidul și cu publicul, acel ziar nu are nici o rațiune de a exista ca ziar de partid: e un ziar de gâlceavă, un ziar anarhic care nu me-

Funcționarul dela Domenii

— Farsă în trei acte de P. Locusteanu —

Marți 15 Februarie s'a reprezentat pentru prima oară, la Teatrul Național din București, *Funcționarul dela Domenii*, o spirituală farsă în trei acte, scrisă de d. P. Locusteanu.

Prin amabilitatea autorului, publicăm aci una din multele scene frumoase din această hazlie piesă.

ACTUL AL II-lea.

SCENA V.

Iorg, Aspasia.

Aspasia (Isbucnește într'un ris puternic).

Iorg: De ce rizi, d-ră?

Aspasia (Râzând mereu): O, ce caraghios ești!

Iorg: Caraghios?

Aspasia: O, iartă-mă!. Retrag cuvântul! (Râde). Dar râsul nu l pot retrage! Mai stai așa puțin!.. (Râde). Știi cu cine semeni acum? (Râde). Cu d-na Parfumide! (Râde).

Iorg: Iar?! Ai o imaginație foarte rodnică d-ră!

Aspasia: Da, ai dreptate! (Se oprește de râs). Sunt foarte veselă! Și nu știu de ce...

Iorg: Poate din cauza d-lui Piscifling.

Aspasia: A, da! Poate... Sunt atât de nerăbdătoare să-l văd... Altfel e un bărbat frumos! (Scoate fotografia din sân). Sunt sigură, că are

să-mi placă! (I arată fotografia). Mai ales ochii îi are foarte frumoși! Nu? D-tale nu-ți place? De ce taci? Țin foarte mult să am și părerea d-tale!

Iorg: Ții mult? Ei, atunci fie! Cred că nu se putea o alegere mai nemerită! Nu la Domenii, dar nici măcar la... Externe n'ai fi putut găsi un bărbat mai frumos și mai inteligent...

Aspasia: Adevărat? E inteligent? Il cunoști?

Iorg: Cum nu? Doar am fost colegi de școală. E foarte inteligent... Și-i plac mult zambilele! A, da, moare după zambile!... Dacă vrei să-i faci plăcere, cum îl vei vedea să-i spu numai atâta: Zambilica! Unde-ți este zambilica?

Aspasia: Ce 'nsemnează asta?

Iorg: Întrebă pe viitorul d-tale bărbat! (Isbucnește în râs.)

Aspasia: De ce râzi?

Iorg: Fiindcă nu mă pot opri de a râde! (Râde mai tare) Piscifling bărbatul d-tale!..

Aspasia: Ești foarte nepoliticos!..

Iorg: Madam Piscifling!.. (Râde tare).

Aspasia: D-le Iorg, te rog!..

Iorg: Ba nu zău, spune și d-ta, nu-ți vine să râzi când auzi numele asta: madam P. Popescu-Piscifling! Ai putea d-ta să suferi o viață întreagă să-ți zică lumea „*madam Piscifling*“? Ia ascultă numai, să vezi cum sună: Madam Piscifling! Madam Piscifling! Madam Piscifling! (Râde).

Aspasia (râzând): O, ce caraghios!

Iorg (bucuros): Vezi, vezi c'ai ias și d-ta!

Nu se putea să nu râzi! Și nu se poate să nu rătă orice om serios! E cu neputință ca d-ta să te numești vre-odată „*Madam Piscifling!*“ (Cu căldură dar nu curgător) D-tale îți trebuie un nume mai frumos! Un nume, care să cuprindă tot, fără să spuie în acelaș timp nimic... Un nume serios, draguț, care să se potrivească cu ochii d-tale albaștri scânteietori de vise... (Gest de bucurie și de surpriză, fiindcă nu se aștepta să îndrăznească atât).

Aspasia: „Ochi albaștri scânteietori de vise“? Ia stai... Fraza asta par'că am mai citit-o într'un foileton al d-tale!

Iorg: Nu cred... Nu cred... E ceva spontan... Acum mi-a venit imaginea asta!.. Dar se poate... Nu zic ba! În ori ce caz fii sigură c'am scris-o gândindu-mă tot la d-ta... D-tale îți trebuie un nume dulce... care să se potrivească cu toată ființa d-tale.. (Iar gestul de mai sus) Un nume răsunător, ca glasul d-tale argintiu.

Aspasia: De pildă... Râmnicianu... Nu?

Iorg: Nu, nu numai de cât Râmnicianu. Dar, la urma-urmei, dacă ții, fie chiar Râmnicianu!.. Nu sună frumos? Ia să 'ncercăm: Madam Râmnicianu! Nu e urât! Madam Râmnicianu! E chiar potrivit! În ori ce caz, când zici „*Madam Râmnicianu*“ nu-ți vine să râzi, cum râzi când auzi grotescul „*Madam Piscifling*“, „*Madam Piscifling!*“! (Râde).

Aspasia: Ești în vervă azi, d-le Iorg!

Iorg (Cu duioșie): D-ră Aspasia! (Vrea să se apropie de ea, dar nu 'ndrăznește).

rită nici o încredere din partea Românilor la care se adresează...

Dar cu toată aceasta a ei atitudine condamnabilă și condamnată, „Tribuna“ vrea să fie socotită ziar indispensabil... De ce? „Somația“ mai înșiră și motivul: *pentru că „Tribuna“ și-a făcut un palat!!...* E serios acest argument? Doar o străvechie experiență ne spune, că palatele, ca și averile, sunt relativ ușor de făcut, dar greu de păstrat. — Așa-i și cu ziarele: multe sunt, dar putine rămân. Nu cumva un neam întreg are să se zmintescă în drumul său, are să se înomolească în scandaluri și discordii intestinale de dragul unei gazete tipărite — într'un palat? Dar ce-i mai ușor de înlocuit, tocmai la noi, în ziua de astăzi, decât un ziar de zizanii și fără idei, pe cât de pretențios pe atât de rău făcut și mai ales — răufăcător? Nu cumva neamul românesc e cunoscut cu organul fondat de domnii Bröte, Mangra și Slavici? Nu cumva o să ne prăpădim dacă nu vom mai cetii importante „Părerii libere“ ale d-lor Chendi, Scheopul și Duma și minunata lor limbă „literară“?... Nu cumva asigurările lor vor fi având o mai mare valoare pentru noi decât desbaterile și hotărârile celor 46 Români distinși cari s'au văzut nevoiți a-i elimina din viața noastră publică? — Nu cumva directorii și redactorii celorlalte ziare românești sunt inferiori față cu d-nii Scheopul, Duma și Chendi, pe cari d-nii Oncu și Ciorogar i-au lăsat și îi lasă să dea ei lecții, chiar insultătoare, și direcții personale partidului și comitetului său executiv? Se pot lua în serios asemenea pretenții? Se pot discuta serios așa zisele „idei“ ale „Tribunei“? Am mai întregat și întreg din nou: *cari sunt ideile cele nouă cu cari ne-a venit „Tribuna“?* cu cari să-și fi justificat, măcar în parte, atacurile ei pătimase? Iar dacă n'a avut o singură idee care să nu fie fost de mult a comitetului, ce rost au avut și au toate acele nesfârșite articole „oșelite“, pline de trufie, de injurii și de fanfaronadă „literară“? Ce alt rost decât slăbirea și distrugerea partidului?

Aspasia (Mișcată): Ce este? (Pauză) Ce-ai vrut să-mi spui, d-le Iorg? (Pauză) Spune!

Iorg (Zăpăcit, schimbând de-odată tonul): Ce vreme frumoasă e azi, d-ră!

Aspasia: Și d'aia ești atât de emoționat? (Râzând cu hohote) O, ce caraghios ești! La revedere! Mă duc să aștept pe d. Piscifling! (Ese).

Iorg: (Singur, lovindu-se pe frunte) Uite cum m'am prostiț!.. Nodul! Iar nodul mi-a făcut pocinogul! Iubesc! (Cu necaz) Ah, cuvânt sturșit, care mi te oprești mereu în gât!.. Iubesc! Curios, când sunt singur spui foarte ușor vorba asta! Iubesc! D-ră, te iubesc!.. Te iubesc!.. Te iubesc! (Ese).

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Domnii Oncu și Ciorogar sunt mâhniți de verdictul, prin care „Tribuna“ a fost declarată „ziar de tradare“. Nu eu sunt omul, care să mă bucur de mâhnirea altora. Dinpotrivă. Dar în chestiuni de mari, *de foarte mari interese naționale*, — nu compătimirile personale trebuie să fie hotărâtoare, ci acele interese publice. Voiu spune dar acestor doi venerabili bărbați cum ar fi trebuit să procedeze ca să evite ceea ce s'a întâmplat. Din dată ce „Tribuna“ nu mai avea încredere în comitet, — din dată ce ea s'a hotărât să-l atace fără rezervă, din dată ce ea a crezut că trebuie să atace însuș partidul, chiar și solidaritatea națională, ea trebuia să fie consequentă și să declare însuș că nu se mai consideră organ al partidului național. Atunci, probabil, că comitetul o lăsa de capul ei: „independentă“. — *Dar nici un partid pe lume nu permite, și nu poate permite, unui organ al său să-l facă de răs în fața adversarilor săi! Doar asta este o regulă elementară în politică!*

„Tribuna“ mai avea o a doua modalitate de a ieși din impasul în care intrase: făcând în mod franc și leal *mea culpa!* Nu suntem noi Români oameni atât de răi ca să nu fim primit, cu drag, în sânul nostru o oaie rătăcită! *Dar „Tribuna“ nici azi nu vrea să știe de căință, de bună înțelegere?* Ea „somează“, adevărat sfidează lumea, și va fi așteptând ca întreg partidul, cu comitetul său cu tot, să cază în genunchi înaintea d-lor Scheopul și a celorlalți bărbați politici din palatul ei!

Vrea d. dr. Oncu și păr. Ciorogar, în mod sincer, *pace?* Prea bine: *n'au decât să pună capăt războiului din „Tribuna“!* Ea a început, ea trebuie să înceteze! Iar dacă nu va înceta, nu partidul național, nu solidaritatea națională, ci „Tribuna“ va trebui să piară! Și va pieri! Cum au pierit, și la noi și în alte țări, nenumărate ziare, cari mereu s'au pus de-a curmezișul partidelor, pe care le „reprezentau“ — făcând servicii adversarilor!

Incheiu cu cuvântul Evangheliei, care în prima linie, la lupta dintre frații de acelaș sânge se referă: „Nu osândiți, și nu veți fi osândiți!“

Politica în Ungaria

Națiune organizată.

Stând în ajunul unei mari lupte parlamentare, ce se va da pentru introducerea sufragiului universal credem, că facem bun serviciu onorațiilor noștri cetitori ținându-i în curent cu toate cele, ce se scriu în ziarele ungurești în chestia aceasta.

Iată, d. ex., ziarul „Pesti Napló“ de azi scrie sub titlul de mai sus următoarele:

„Aceia, cari se luptă cu adevărată însuflețire pentru introducerea sufragiului universal și egal în Ungaria, totdeauna au în vedere exigențele modernismului și ale spiritului timpului. Căci la noi sufragiul universal e și o necesitate națională din punctul de vedere al progresului de drept național, dar mai cu seama e necesar pentru contrabalansarea diferitelor adversități ale situației de drept public al nostru...

Întărirea voinței naționale este o necesitate primordială, deoarece națiunea numai în cazul

acesta va putea să se împotrivescă voinței Domnitorului și să împiedece făurirea astor-fel de legi, cari numai prin felurite presiuni au putut fi introduse în țară. Deci aceia, cari afirmă, că izvorul relelor este subordonațiunea de drept public și slăbiciunea noastră de drept constituțional, au datoria, că și ei să pretindă parlamentului, cu toată hotărârea, facerea reformei electorale. Cea mai însemnată dintre toate chestiile pentru Ungaria este, după cum am mai spus-o, chestia sufragiului universal, rezolvirea căruia se cere atât din punctul de vedere al dreptului public, cât și din punctul de vedere al independenței și autonomiei naționale.

Acela, care înțelege toate acestea, va trebui să facă tot posibilul pentru înlăturarea tuturor piedicelor din calea marelui reforme, și pentru încetarea sistemului, în care guvernele cu o ușurință păcătoasă își făceau mendrelele spre paguba și în contra voinței națiunii“.

De aici constatăm, că Ungurii voesc introducerea sufragiului universal și egal, dar nu și secret. Dar mai constatăm și aceea, că ei prin introducerea sufragiului universal ținesc întărirea lor și slăbirea noastră, a naționalităților.

Aceasta ar însemna dreptate unguerească! Inșă noi, Români, și cu noi toți cei asupriți și lipsiți de drepturi, vom lupta cu toată puterea pentru răsturnarea reformei electorale putrede și mucegăite de astăzi și vom pretinde o altă reformă electorală dreaptă: *sufragiul universal egal, secret și după comune.*

Membrii delegațiunii
la M. Sa împăratul.

Ieri în palatul regal din Buda a avut loc al doilea prânz numit delegațional. La sfârșitul prânzului M. Sa s'a întreținut mult cu delegații austriaci Pachmann și Kramarz, vorbind despre chestiile din Bohemia și despre tratativele de împăcare dintre Cehi și Germani, M. Sa și-a exprimat dorința unei împăcări trainice.

Cu delegatul Exner M. Sa a vorbit despre programul de acțiune al marinei și despre construirea vaselor noi. M. Sa a amintit și incidentul cu ministrul de comerț al Ungariei, ceea ce dovedește, că M. Sa cunoaște toate amănuntele acestui caz. În sfârșit a mulțumit tuturor pentru munca intensivă ce desvoaltă în delegațiuni.

M. Sa a declarat delegatului Tresici, pe care l-a întrebat despre situația din Dalmația, — că în curând și Dalmația va avea căi ferate, pentru că, a zis M. Sa, „doresc foarte mult, ca Dalmația mea să fie mulțumită“.

Ministrul Lukács László
la M. Sa.

Ieri M. S. Împăratul a primit pe ministrul de finanțe Lukács în audiență specială. Ministrul a raportat Majestății Sale despre chestii curente și totodată a raportat și despre conflictul ivit în jurul transportului maritim.

Consiliu de miniștri.

Correspondentul nostru din Budapesta ne telefonează următoarele: Azi, Mercuri, la orele 10 a. m. a avut loc în palatul ministerial din Buda un consiliu de miniștri sub președinția ministrului președinte Khuen Héderváry.

Consiliul de miniștri mai întâi a desbătut atacurile delegațiunii austriace în contra industriei ungurești și a hotărît, că guvernul ungar persistă cu hotărîre pentru acordul încheiat între ministrul de comerț Hieronymi Károly și comandantul marinei.

Consiliul a mai desbătut și planul de acțiune al Camerei precum și alte chestii curente.

„Drapelul“ despre declarațiile vicarului Mangra.

Din prilejul vizitelor schimbate între arhieriei bisericești gr. or. române, cari au petrecut săptămîna trecută la Budapesta și contele Tisza, acordând părintelui Vasile Mangra, renegatului vicar dela Oradea-mare, unui ziarist maghiar un interview, a zis, că în calea acțiunii de pace stă *terorismul presei naționaliste* adăugînd, că cei în drept vor găsi mijloace pentru înfrînarea acestui terorism.

La aceasta „Drapelul“ scrie următoarele:

„Nu amenințarea mascată în aceste vorbe ne îndeamnă a scrie aceste șire, deși este negreșit un tablou sugestiv a-l vedea pe cel mai mare terorist de odinioară făcînd acum apel la d. procuror, să ne mai înfrîne puțin. Par'că presa națională nu tot de procurori a avut parte.

Este altul momentul, care ne privește mai de aproape și pe care tocmai în vederea importanței chestiunii nu-l putem trece cu vederea. Este faptul, că în urma înaltei poziții ce ocupă părintele Mangra în sânul bisericești gr. or. române ca arhimandrit și vicar, se ține de arhieriei bisericești gr. or. române ca scaiul de oale și astfel vorbele lui cari le rapoartă la atitudinea arhieriei, obține în ochii celor neorientați aparența, ca și când vorbele lui Mangra n'ar fi ale lui proprii, ci spuse cu autoritate din loc mai înalt.

Și contra acestei presupuneri trebuie să protestăm cu toată energia și până când înaltul cler al bisericești noastre gr. or. va reuși a-și scutura de pe cap pe acest om, care compromite deja prin prezența sa orice acțiune.

Dacă ne-a făcut Mangra în viața sa un serviciu real este tocmai că a trecut pe față în tabăra, unde dela început i-a fost locul, ducînd cu sine și pe nedeslipiții săi patroni: Slavici și Brote. Și dacă am mai avea o rugare către P. Cuv. Sa este, să ne ducă cât mai curînd și restul din comparseria sa macabră, ca în coloanele scrisului românesc nici de sămîntă să nu ne mai rămîna năbădăile mangrismului.

Nu în pretinsul terorism zace cauza, că nu se poate face nimic în direcția împăcării, ci în faptul, că cei ce propagă astăzi împăcarea, s'au așezat pe un teren, pe care nimeni nu poate face pace!

E deci în interesul cauzei, ca arhieriei noștri să-și limpezească cauza și să se ferească de patronajul compromițător al părintelui Mangra, care numai din mistificări poate trăi.“

CORRESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Știri din Brașov

— Dela corespondentul nostru special. —

Un mecenat anonim — Firma Hymen et Co. aproape de faliment — Petreceri peste petreceri — D-na Veturia Triteanu la noi — Casina română — O călătorie la America — Viitorul nostru protopop

Brașov, 15 Februarie v. 1911.

Un mecenat anonim nici nu putem bănuî măcar cine este — a făcut o surprindere pe cât de plăcută, pe atât de ciudată acum Duminecă în Brașov. În ziua numită au primit: Dna Maria Baiulescu, prezidenta Reuniunii femeilor române din Brașov, Dna Vlaicu, viceprezidenta Reuniunii pentru ajutorarea văduvelor române să-

race și d. V. Onițiu director gimn. ca administrator al mesei studenților câte o epistolă simplă locală, francată cu 6 bani (așa dar nici măcar recomandată). Când să desfacă scrisoarea, ce să vezi? Damele amintite găsiră în ea câte 300 cor., iar d. director 400 cor. cu scurta indicare, că primele 300 + 300 coroane sunt pentru cele 2 reuniuni ale femeilor, iar cele 400 cor. pentru masa studenților români. Atît și nimic mai mult. — Modul acesta ciudat — de-a expune o sumă atît de însemnată: de 1000 de coroane ca eventual să se rătăcească în mâni nechemate sau chiar să se piardă, aducînd astfel în bănuială pe nevinovații *adresați*, a surprins toată lumea și cazul a format obiect de discuție în tot orașul. Pe cât ne bucurăm de frumosul dar al generosului anonim, — pe atît am dori, ca în forma aceasta ciudată să nu se mai facă daruri în viitor.

*

Suntem în toiul petrecerilor. Este de înțeles, căci carnavalul se apropie cu pași grăbiți de obștescul sfârșit. Cu toate acestea daravera (vorba vine dela rubricile de contabilitate ale negustorilor: Dare—Avere=Debit Credit) eului Hymen se prezintă foarte trist. Două cununii în cercul intelectualilor noștri. Atîta tot. Și unul dintre miri nici nu e din Brașov. Dacă continuăm pe calea asta, străvechea firmă solidă: Hymen et comp. o să dea faliment. Ce temă potrivită pentru o farză de lăsată secului. Farză? Nu știu dacă nu ar fi în preponderanță elementele *tragice* (!) în ea!... O nație de burlaci și de fecioare bătrâne nu are viitor!... Nu mai urmez această ordine de idei... E prea tristă... Ea trebuie studiată și discutată temeinic și pe larg la alt loc..

Sâmbătă seara *Reuniunea meseriașilor noștri*, Duminecă seara *Tinerimea de pe Tocile*, au dat câte o petrecere cu dans, împreunate cu teatru și cântări. Au succes foarte bine, asistînd lume multă.

*

Luni seara, a urmat în fine *Concertul și petrecerea cu dans* aranjată de *Reuniunea pentru ajutorarea văduvelor rom. sărace*, pentru care se anunțase debutul așteptat al *doamnei Veturia Triteanu* din Sibiu. Lume elegantă și mai puțin elegantă. Elita societății, alături cu clasa de mijloc. Damele în toalete de bal cu proverbiale frumuseți și eleganță a Româncei oferiau un tablou încântător.

Concertul s'a început de muzica militară a regimentului de infanterie nr. 2. Tot ea a cântat în pauze. Incolo concertul întreg a rămas în sarcina d-nei Triteanu, acompaniată la pian de d. Honigberger.

D-na Triteanu a cântat mai întâi 3 piese nemțești în limba germană A urmat una în franțuzește și... la sfârșit... 3 (în urma aplauselor stăruitoare :) 4 piese populare românești... în românește... Era bine, dacă biata noastră *românească* nu ajungea numai la codiță. D-na Triteanu are un material de voce dela Dumnezeu, clar, mlădios, argintiu, care sună plin în toate registrele, frenetic în înălțimi și sfâșietor de duios în profundis. Măiestria de-a cânta încă o are. Temperament i-a dat Dumnezeu... Nu-i mirare, că place pretutindeni... Forța dănei a fost și a rămas cântecul nostru popular, pe care cu toate nuansele sale filigrane și alesăturile sale arhioriginale nu cred că-l știe reda altă cântăreață-artistă la noi, așa ca d-na Triteanu.

O singură observare. Sau dacă vreți mai bine: o *dorință* pentru viitor.

Păcat pentru temperamentul artistic atît de vioiu al d-nei Triteanu, că și-a ales piese, în care acest temperament nu se putea valida. Așteptam după fiecare punct din program o variație de mișcare avîntată, de foc, de schinteie ce aprind sufletele. Nimic. Totul era cuminte, măsurat, duios sau jalnic. Variația potențează efectele. Și e păcat să nu fie efectele acestea desăvârșite când cântă d-na Triteanu. — Două jerbe de flori naturale, splendide, o ploaie de buchete revărsată de pe balcoane și aplause, aplause, aplause — au răsplătit pe artista pentru deliciosul ei debut.

A urmat apoi dans, care s'a continuat până către zorile zilei.

*

Câteodată trec luni de zile și nu se întîmplă nimic în Brașov. Acum în 3 zile s'au petrecut atâtea, încât ar ajunge pentru 2 luni.

Duminecă s'a ținut și *adunarea generală a Casinei române* din loc. E cea mai veche dintre

toate Casinele noastre din țară. Statutele ei sunt din anul 1843, dar știm, că ea a existat mai mulți ani înainte de aceasta dată, fără statute. Casina din Brașov este locul de întîlnire al intelectualilor noștri din Brașov. Ea are an de an cam 100 de membri și oferă un cabinet bogat de ziare și reviste. Întreg comitetul a fost reales în frunte cu zelosul prezident dr. Nic. Vecerde. Adunarea a verificat socotelile și găsind toate în perfectă ordine, a dat absolutor vechiului comitet votîndu-i mulțămîntă. Adunarea s'a ținut la 4 ore. Și abia s'a sfârșit, am alergat cu toții la gimnaziul nostru, unde la 6 ore avea să se țină conferința publică anunțată înainte.

A vorbit d. *prof. Gh. Vătășan*. Tema a fost: *O călătorie în Statele Unite din America de nord*. Schiopticonul ne dădea proiecțiunile necesare în colorii. Și s'o spunem îndată: au fost cele mai succese tablouri dintre toate câte am văzut în sezonul acesta. Se vedea îndată că erau reproduceri directe după natură. Conferința a fost foarte interesantă și ne-a condus în drum spre America, începînd cu portul german Bremen și Bremer haven. Aci vedeam marea vapor al Lloydului german cu cele 4 coșuri uriașe, cum plecau lin și maiestatic dela Dig.

Farul, calea pe mare, atingerea cherbouului și a Southamptonului ni se înfățișează rînd pe rînd. Proiecțiunile următoare ne arată interiorul luxuos al vaporului. În fine iată falnica statuă a Libertății în fața portului din New-York. Emoție. Am ajuns în America. Vedem New-Yorkul, Chicago, Niagara, Yellowstone-Park, trenul pacific, etc. etc. A fost o plăcere generală... Schiopticonul a fost la culme! — Public numeros. Școlari mulți. Și lumina se răspîndește..

*

Poimîne (Joi) e *alegera de protopop*. Atenția generală se ațintește la acest act important. Patimile urite, inexterminabile la unii oameni, își aruncă de-acum hădosul venin. Dar avem credința tare, binele public va birui și vom scoate cu mare majoritate ales pe acela, care și-a câștigat merite neperitoare pentru Brașov prin chiverniseala exemplară a marilor averi bisericesti-școlare din Brașov, care singurul dintre candidați cunoaște amănunțit toate chestiile grele și complicate ale afacerilor bisericesti, școlare și administrative din centrul nostru de cultură, care se ridică dintre candidați prin calificația sa superioară și care în dragostea sa de neam nu cunoaște nici o târguială.

Cor.

Alegerile din România

Se înțelege, ori-ce eveniment, fericit sau trist, ce are loc în regatul vecin al fraților noștri, nu ne poate lăsa reci. Evenimentele politice, cari se petrec acum în România și, mai cu seamă, luptele aprinse ce se dau pe atâtea fronturi, ne interesează, îndeosebi fiindcă le socotim presemnele unei vremi de prefacere.

Fără îndoială martorii oculari ai tuturor alegerilor din ultimele 3—4 decenii își vor putea aminti puține exemple, cari să se apropie, cât de puțin de alegerile parlamentare cari se fac acum.

Această luptă, ce se dă pentru locurile din cele două Adunări; oricât ar fi de reprobabilă, e ușor de înțeles. Fără îndoială ea stă în deaproape legătură cu temperamentul *poporului*, cu mentalitatea, cu starea lui culturală și morală. Dar nu mai puțin însemnat loc trebuie să se dea în privința aceasta unor cauze de ordin constituțional și administrativ. Sunt cauze, pe cari le-au amintit atîția oameni de bine ai României, fruntași ai tuturor partidelor actuale. Cu atît mai ușor e pentru noi a o face fără să putem fi învinuiți de pîrtenire.

Numai admîțînd aceste cauze de natură organică, ne putem explica patima și fanatismul, pe care îl pun atîția ostași de rînd ai partidelor. Aceste cauze organice, cari se găsesc în Constituție, și în legea electorală, mobilizează, adeseori ostași, cari nu știu ce războiu sunt chemați să poarte. În orice tabără s'ar găsi, acești ostași, la cel mult patru sunt siguri de biruință. Legea electorală în vigoare, prin votul restrîns și prin împărțirea nedreaptă a scaunelor, favorizează clientela spre a se întemeia existența

numai pe ea. Guvernele adeseori sînt greu povara acestei clientele, dar nu se pot scutura nici de clientelă nici de greutatea, care zace în ea. S'au văzut adese-ori bărbați din toate partidele luptând, cu toată hotărîrea, împotriva acestui curent de acaparare la care e expus în măsură mai mare sau mai mică orice guvern din partea majorității credincioșilor săi politici.

Și iarăși, nu puține piedici au avut să în-tâmpine din partea majorităților parlamentare, acei bărbați cari au adus proiecte, cari nesocoteau interesele păturilor sociale cu mai multă greutate în politica țării.

Pentru a repara, măcar în parte, aceste rele, toate partidele sunt de acord în a lărgi dreptul de vot, iar unele sunt chiar pentru sufragiul universal. Cât de modestă va fi reforma electorală, — pe care nu se știe cine va avea onoarea s'o înfăptuiască — ea va trebui să facă o mai dreaptă distribuție a scaunelor, încât cele aproape 6 milioane de țărani să aibă nu 38 mandate, ci câte se cuvin numărului lor. O asemenea însemnată schimbare, pe lângă secretul votului, pe care îl garantează legea actuală, va contribui la creierea unei alte atmosfere în viața politică a României, aducând mai multe idei prin impunerea intereselor generale — și temperând patimile.

Și totuși, într'o însemnată măsură tocmai secretul votului este acela care a cauzat desfășurarea atât de vijelioasă a acestei lupte electorale, îndeosebi în coloanele ziarelor. Ziarele sunt aproape singurul mijloc de a muta sau păstra gândurile *secrete* ale cetățeanului. Imprejurarea că secretul votului, pe lângă rezultatele prețioase constatate, a dat și acest rezultat, e o dovadă că aceasta reformă trebuie completată cu o altă lege electorală.

O schimbare radicală însă în administrația țării ar avea darul nu numai să pregătească terenul pentru o altă viață constituțională, ci acela de a tempera lupta chiar în cadrul legii de azi. Și aceasta suntem în drept a o aștepta. Ea este punctul cel mai însemnat din programul de guvernare al cabinetului actual; e „idealul” d-lui P. Carp, șeful guvernului — și nimeni nu-și poate îngădui îndoiala că d. Carp, care nu obișnuiește a-și nesocoti cuvântul, are să nesocotească un „ideal”.

Dupăce țara va avea o administrație, ea va avea fără îndoială, în scurtă vreme și o reformă electorală echitabilă, care să cheme la viața constituțională, în măsură dreaptă, păturile largi ale poporului.

Noi Români din Ungaria dorim ca aceste gânduri, cari preocupă azi mințile noastre, să inspire pe toate taberele cari poartă această luptă electorală.

Astfel țara va fi redată țării — iar noi vom mai avea o bucurie pe lângă bucuriile noastre puține.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

Tot chestia Lalescu — Un articol al d-lui Aurel C. Popovici — O rectificare — Lămuririle d-lui Popa Lisseanu — Sosirea d-rului Rakovski în țară — Reexpulzarea lui

București 13 Februarie st. v. — Cazul Lalescu continuă încă să fie un motiv de agitație la noi. Deși guvernul a anulat actul de izgonire al acestui tinăr bănățean — izgonire care a fost

opera poliției, — afacerea aceasta umple zilnic coloanele ziarelor.

Toată lumea aprobă înțeleapta procedură a guvernului. Cu toate acestea, glasuri foarte autorizate s'au ridicat contra aceluia, cari au vrut să facă din această chestiune o afacere națională

Printre aceștia, cităm, în primul rând pe savantul și inimosul luptător naționalist d. Aurel C. Popovici, care după ce arată, într'un articol publicat în *Minerva*, că afacerea Lalescu nu poate avea nici o legătură cu chestia națională de oare ce „el s'a ivit dintr'o măsură internă administrativă a Statului român”, conchide astfel:

„Iar dacă este adevărat, că tânărul Lalescu a huiduit pe M. S. Regele României și armata țării, — cu acel tânăr, după a mea personală convingere, nici odată nu se vor solidariza compatrioții mei transilvăneni. Un Român, care se dedă la o asemenea agitație criminală, a eșit el însuși din rândurile Românilor. N'are decât să supoarte singur, cu trista bravură cu care a sfidat sentimentul nostru național al tuturor, urmările nesocotinței sale. Și sunt atât de sigur de ceea ce afirm, în cât desfid pe ori și cine să găsească între Români din tot Ardealul și Țara Ungurească fie și numai câțiva oameni politici de seamă, cari să se solidarizeze cu Lalescu pe urma huiduitorilor la cari s'a dat.”

După cum se vede, d. Popovici desaproabă, — după cum am desaprobat și noi, — actul nesocotit al tânărului Lalescu. Și profităm de-această ocazie ca să ne exprimăm nedumerirea asupra procedurii unui ziar din București, care a reproduș articolul nostru precedent relativ la această afacere în mod intenționat trunchiat, pentru a scoate din el înțelesuri și sub înțelesuri, pe cari el nu le avea.

Și fiindcă, speculând tot un pasaj din acel articol, ziarul din chestiune a făcut din el armă în potruiva d-lui N. Iorga, credem că e de datoria noastră să lămurim că s'a propus numai la Ligă o moțiune, prin care să se aprobe expulzarea d-lui Lalescu, dar că acea propunere a fost respinsă pe bine cuvântatului motiv că Liga să nu se poată amesteca în asemenea chestiuni de ordin pur administrativ.

În această afacere, acțiunea Ligei s'a mărginit numai la votarea unei moțiuni, prin care se anunță, că nu din inițiativa ei se făcea agitația împotriva expulzării d-lui Lalescu.

Atât. Versiunea, pe care am înregistrat-o în articolul precedent o aflasem dela un distins Român din Transilvania, care a ocupat o înaltă funcțiune sub guvernul liberal.

*

Dupăcum se știe, guvernul a revenit asupra expulzării d-lui Lalescu, în urma intervenției comitetului „Cercului Românilor de peste Munți.”

Iată cum explică, într'o scrisoare adresată „Viitorului”, d. G. Popa Lisseanu, secretarul cercului, motivele pentru cari s'a făcut aceasta intervenție:

„Când însă am citit într'unul din ziare că expulzarea lui Lalescu a făcut o impresie excelentă în cercurile ardelenesti din Capitală, am convocat comitetul nostru și la o ședință, în care au luat parte mai mulți intelectuali de peste munți, am discutat chestiunea Lalescu și cu toții am fost de acord în a recunoaște că pedeapsa dată de guvern a fost peste măsură de riguroasă. Nu cunoaștem însă nici trecutul lui Lalescu nici motivele reale ale expulzării lui. De aceea am însărcinat pe președintele comitetului nostru să ia informații dela Universitate asupra trecutului lui Lalescu și la poliție asupra cauzelor expulzării și să facă în numele nostru o intervenție pe lângă d. ministru de interne, ca să revie asupra expulzării. Ce se întâmplă însă? Se constată că cele publicate de ziarele guvernamentale, erau lucruri neexacte, că Lalescu nu era un derbedeu cum ni-se comunicase în primul moment, că la Universitate nu există nici un fel de plângere împotriva sa, iar că în ziua de manifesta-

ție nici n'a insultat armata, nici n'a strigat jos Regele, ci că luat de curent, ar fi huiduit armata care îi îmbrâncea”.

„Am intervenit atunci la d. ministru de interne, care recunoscând greșala poliției și, pripeala, de sine înțeles, a ministerului, s'a grăbit să repare ceea ce a stricat, rechemând în țară pe Lalescu”.

Paralel cu chestia Lalescu, opinia noastră publică este preocupată de afacerea Rakovski, — și acesta tot un expulzat.

După cum se știe, — d-rul Rakovski a fost expulzat de guvernul liberal precedent, din pricina campaniilor sale anarhiste, prin cari se primejduia siguranța Statului.

În afară de presa socialistă, opinia publică a fost unanimă atunci în a aproba această expulzare. Și a fost aprobată mai cu seamă expulzarea d-rului Rakovski, pentru că expulzatul era un agitator primejdios, care crease printre muncitori a atmosferă de anarhism ce amenința mereu, cu grave turburări fără motiv, ordinea publică.

Dar presa socialistă a protestat atunci contra expulzării d-rului Rakovski pe motiv, că se expulzase... un Român.

Înalta Curte de Casație însă a stabilit atunci, pe baza unor acte sigure, că d-rul Rakovski era cetățean bulgar. De alt-fel, imediat după expulzare, d-rul Rakovski s'a stabilit în Bulgaria de unde a observat toate mișcările socialiste de la noi și unde a întreprins în presa bulgară, — fiindcă *Românul* Rakovski vorbește și scrie mult mai corect bulgărește, de cât românește! — o infamă campanie împotriva țării noastre.

Ei bine, acest Rakovski a îndrăsnit acum, sperând în beneficiile ce le-ar putea trage din schimbarea guvernului, să se întoarcă în țară.

Se crede, că d-rul Racovski ar fi intrat în țară prin județul Suceava și anume prin partea de nord a județului, unde păraul Neagra, pe care se află o punte, e trecut zilnic de săteni cari se duc zilnic în Neagra Șarului din Bucovina, la bere. De aci, probabil, travestit în cumpărător de brânzeturi a făcut drumul călare, prin munți, în tovărășia vre-unuia din Evreii stabiliți în acele sate.

Imediat ce a sosit în Capitală, d-rul Rakovski s'a prezentat procurorului general, constituindu-se prizonier. În acelaș timp a înaintat o petiție parchetului general, cerând să fie dat în judecată ca infractor la legea străinilor. Cu prilejul acestui proces, d-rul Racovski speră să izbutească a dovedi că e cetățean român.

Guvernul l'a expulzat din nou, îngăduindu-i să rămână câțva timp în țară, pentru oare cari afaceri private.

Bucureșteanul.

RECURSIV

Concluzii neașteptate. Între acuzațiile multiple ce se aduc romanelor este una care întrece pe toate. Ea vine din Anglia, unde un statistician susține, că romanele sunt o cauză a distrugerii pădurilor! Romancierii la modă ca Kipling, Paul Bourget, Tolstoi sunt moartea codrilor. Într'adevăr publicistul englez a socotit, că nouă romane cu succes reprezintă 1,600.000 exemplare a căror hârtie mănâncă o pădure, căci cele 22 milioane livre de hârtie întrebuintate pentru tipărire înghit 4000 arbori! Câți arbori pentru tipăriturile unei singure țări!

MAGAZIN IEFTIN
MAUTNER R.

leftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzetură, canafas (pânză lustrușă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc. orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Brad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1 $\frac{1}{2}$ —7 ore.

Litere — Arte — Științe

ÎN POALA PĂDUREI.

*Când umplu camera de fum,
Trândav și'n voe bună,
Iar plec pe-un povârniș de drum
Înzăpezit de lună.*

*Cotea poteca după-un mal...
Cu gândurile — aiurea
Ne leșănăm în șea pe cal,
Când nălucii... pădurea!*

*Juca în umbre și'n argint,
Ca 'nvăluită 'n plasă,
— Credeam că ochii mei mă mint, —
Și'n poala ei, o casă.*

*Voinicii sar din șea pe rând,
Și'n pragul crâșmei... iată:
Cel mai frumos, mai gingaș gând
Ce-am lămurit vre-odată!*

*Voinicii beau, se 'ntinde chef!
Sorbea din ochi odaia,
Sclipea o lună de sidef
Să-și mântuie vâpaia!*

*Ulcica nu se mai golea!
Si-un pripășit de cioară
Zicea, zicea de se rupea
Din vechea lui vioară.*

*Și crâșmărița! Bietul, eu,
Sărac de zile bune,
Pusesem tot stuparul meu
Dulceața să-i adune!*

*Și dulce-i fagurul măi frați,
Furat la zeci de gânduri;
Dormeau săracii mei fărtați
Pe scaune, pe scânduri.*

*Par'că era fără sfârșit
Căldura 'ncinsă 'n mine,
Când soarele la răsărit
Se ridicase bine.*

V. Demetrius.

Audiențele unui Român la Împăratul Iosif II.

III. Audiența din Viena.

(1782).

Cu mult mai interesantă este audiența dela Viena a lui Văcărescu, întâmplată cu 9 ani după cea dintâiu.

În luna lui Decembrie 1781 doi fii ai lui Vodă Ipsilante, în vreme de noapte, pe ascuns fug din casa părintească dela București și aruncându-se pe cai, părăsesc țara pela Predeal, refugiându-se în Ardeal. Din memoarele lui Văcărescu, se vede, că fuga aceasta n'a fost altceva, decât un dor de aventuri, și de țări străine, sufocat prin lectură.

Domnul Ipsilante, care-și iubia mult odraslele sale, rămâne nemângăiat. Repeșitele lui chemări n'au nici un rezultat. Fiii săi nu vreau să se înapoieze. În desperația sa Vodă trimite o solie diplomatică în frunte cu iscusitul său sfetnic I. Văcărescu, ca să treacă în Ardeal și să facă tot ce-i stă în putință pentru reîntoarcerea celor doi fii. Și dacă în Ardeal cu ajutorul autorităților locale nu le-ar succede, să meargă fără zăbavă la Viena și să exopereze extradarea fiilor fugiți dela însuși împăratul.

Solia a plecat mai întâiu la Brașov, apoi la Sibiu, însă n'a putut isprăvi nimic...

Dar să-i lăsăm cuvântul banului Ienăchiță

Văcărescu, care povestește peripețiile misiunii sale diplomatice precum urmează:

Călătoria până la Viena.

La dechemvrie 27 a veleatului (anului) 81 purceseu din București cu mitropolitul Grigorie cu episcopul Râmnicului Filaret cu banul Dimitrake Ghika, care era trâmăși dimpreună cu mine până la lazaretul Timișului (lângă Predeal) pentru a îndemna pe mai sus arătații cuconi să se întoarcă înapoi, și când nu vor vrea, eu să mă duc până la Sibiu, să fac toate lucrările, doar de voi putea de acolo să fac ca să-i trimită Nemții siliți, și când nu va fi cu putință, atunci să mă duc la Viena să-mi pui solia în lucrare. După ce ajunsem la lazaret și mersem în Brașov, episcopul, banul și eu făcăm multă silință spre ai face să se 'ntoarcă și nu întâmpinăm lăsnirea; prin ghegeneralul Auholtz al Brașovului ce-mi era bine cunoscut încă din răsămirița trecută făcui multă strădanie să-i iau și înțeleseiu însu-mi, că eșise treaba din mâna lui (a trecut de cercul său de competență). La ghenarie (ianuar) 5 a veleatului (anului) 82 purceseu la Sibiu; comandirul Ardealului ce era ghegeneralul Pray, îmi era iarăși cunoscut cum și gubernatul Ardealului Bruckental; făcui toate cele ce se putură și cu aceștia și nu fuse cu putință ca să mi se dea. Deci, la ghenarie 16, purceseu la Beciu încă cu un boier grec, paharnicul Hurmuzake ce-l trâmășise Domnul ca să meargă împreună cu mine, și, cu toate că era o iarnă foarte grea, însă în opt zile am ajuns la Beciu.

În Viena. — Assamblée la principele Kaunitz.

Cărțile de solie se trâmășiră la cancelaria curții cu secretarul Rașcovici; a doua-zi merseiu la prințul Kaunitz ce era mare cancelar al curții; după ce mă întâmpină cu multă ceremonie și cu multă cinste, îmi zise să fiu încredințat că s'au trâmășit porunci la toți ghegeneralii Ardealului ca să îndemneze pe acești doi principii să se întoarcă înapoi; după ce făcui mulțumita cuvințioasă și mă bucurai, căci înțelesei, că au priceput Nemții că nu iaste vre-un misteriu deosebit la mijloc, întrebându-mă prințul Kaunitz, când potesc să aib audiență la Împăratul? eu, vrând să-mi caut treaba cu temei, răspunsei că mă rog să fie îngăduială până va veni răspunsul dela Ardeal, pentruca să vedem; și de s'a întors principii în Valahia, la audiență să nu mai fac rugăciune Împăratului, ci numai mulțumită; iar de nu s'a întors, atunci să-i fac și rugăciune. Primi Kaunitz cererea mea și zicându-mi că eu știu să-mi caut treaba, mă luă de mână și teșim în sala de Assamblée, unde era toți ambasadorii curților adunați și cele mai strălucite dame din Viena; făcui cunoștință cu toți și mă întâmpinără cu libov (dragoste) și cinste, atât încât ambasadorul Spaniei mă și pohti ca să merg la balul ce vrea să dea a două seară el, după obiceiul ce au la Carnavaluri.

Până a nu sosi eu la Beciu, cu vre-o douăzeci de zile mai înainte, purcesese dela Beciu în Italia, marele Duca al Rusiei Paval ce venise acolo pentru logodna cumnate-sei ce am arătat mai sus și pentru înnoirea alianței ce făcuse aceste două curți. Într'această seară dar prințul Kaunitz, ce vrea să-mi arate o blană de samur și o tabacheră cu berleanturi ce-i dăruise Grand-Duca al Rusiei, găsi pricina cu a-mi lăuda blanele de samur cu care eram eu îmbrăcat. După lauda ce-mi făcu prințul blanelor mele, întrebă de preț sunt samurii? li răspunsei. Îmi zise: — Ia-ți arăt o blană de samur ce mi-a dăruit moștenitorul Rusiei și mă rog să mi-o prețuești. — Aduse blana și o puse pe un biliard; eu înțeleseiu pentru ce mi-o arată și că nu era scopasul prețuirea; îi răspunsei cum că blanele de samur nici când iaste soare, nici când ieste noapte nu se pot prețui bine; această blană însă, socotindu-se locul dela care s'a dat și locul la care s'au dat, nu are preț, și eu de o aș fi văzut și ziua, nu sunt destoinic ca să o prețuesc. Cu acest fel de întrebări și răspunsuri am trecut acea noapte până la un ceas după 12, și așa m'am întors la gazda mea.

Știri de-acasă. Pregătirea audienței. Vizite diplomatice. La bal.

A doua zi duminică am primit cu ștafeta înștiințare dela București, că s'au mazilit (dimisionat) Domnul țării Românești Alexandru Ipsilant, după cererea ce făcuse și cum că s'a făcut Domn Nicolae Caragea, tergimanul (interpretul) divanului împărătesc, și Mihalache Șutul ce era capi-kehaia al țării s'a făcut tergiman, și mi-se scria de cătră mitropolitul țării și de cătră boierii dela București cum că, de vreme ce sunt și eu orânduit caimacam (locțiitor de Domn) și mi-se coprinde numele în fermanul împărătesc de căimăcămie, să las toate trebile acolo și să viu la București cu ștafetă. Întâiu am mers la contele Cobenzl ce era vicecancelarul și dimpreună cu dânsul am mers la principiul Kaunitz și i-am dat această vestire; principiul Kaunitz și m'au întrebat cu mirare: — Pentru ce s'au mazilit Domnul Alexandru Vodă? Au doare s'au turburat Poarta pentru dosirea fiilor săi? — Eu și i-am arătat că Poarta nu urmează să se turbure, fiindcă, deși au dosit, au dosit la loc prietinesc, dela care, când îi va cere, nu are nici un fel de îndoială că nu-i și va lua: și am arătat că Poarta până acum în formă nu știe nimic de aceasta; numai principul Alexandru, aflându-se afară din sineși pentru multa întristare, și-a cerut mazilia și Poarta i o au dat cu multă mușadé (condescendență); deci fiindcă eu sunt orânduit un logotenente domniei la regență, face trebuință să purcez. Mi-au zis că nu pociu să să purced până nu voi lua audiență dela Împăratul și îndată au făcut talhîs (adresă, raport) înscris la chesarul pricina și eu de acolea m'am dus pe la toți ambasadorii de i-am herestesit cu bileteri (și-a dat carta de vizită) și, întorcându-mă la gazdă să prânzesc, au venit toți ambasadorii la mine de m'au heretesit cu bileteri. Monsieur Breteuil ambasadorul Franciei, ce era un om cu un deosebit duh, în bilet mi-au făcut și chiamare în al treilea seară și la balul său, socotind, că voi șede la Beciu, și-mi făcea mai multe ceremonii decât toți, și eu mă purtam cătră dânsul ca cum un Turc și cerca mare plăcere; n'au ținut însă aceasta mult, că peste trei ceasuri au și eșit talhîsul buiurdisit (aprobat) de la Împăratul, cătră șambelanul cel mare, ca să mă înștiințeze să merg a doua-zi la curte să-mi dea audiență la 10 ceasuri. Într'această seară am mers la balul solului Ispaniei, unde era toți cei mari ai Beciului până și Arhiduca Maximilian fratele Chesarului, ce iaste acum Elector al Coloniei.

(Va urma).

V. Gîtu.

PROVERBE

În fiecare om șeade un dobitoc. (Pe care vinul îl dă câteodată la iveală).

*

Lucrul rău nu piere cu una cu două.

*

Mai bine taci decât să-ți pară rău că ai zis.

*

Nu arunca apa cea tulbure înainte de a avea pe cea limpede.

*

Nu da povață celui ce nu ți-o cere, căci nu te ascultă.

*

Nu te amesteca ca măraru în toate bucatele.

*

Nu te încrede în tot cănele care dă din coadă.

*

O mie să auzi și una numai să zici.

*

Orice lucru, când e mai puțin, se pare mai cu gust.

Economie — — Industrie — — Comerț —

Probleme economice

Educația economică în seminarii — Exploatarea moșiilor diecezane

Pornind dela presupunerea, că odată și odată vor fi pătrunse și autoritățile noastre bisericești de imensa influență, ce ar putea exercita asupra emancipării economice a credincioșilor prin mijlocirea preoților puși — așa zicând: din oficiu — în serviciul cauzei, va trebui să înzistăm puțin asupra *educației în acest sens* a fiitorilor preoți. Și ne îndeamnă a trata această chestie într-o câtva mai pe larg și scrisoarea unui prieten, în care ne întreabă în mod cam ironic, că „ce practică agricolă ar putea face teologii și elevii școlilor normale în grădinițele atașate seminariilor noastre?”

E drept, că în actualele condiții sub acest raport ale seminariilor noastre, cu greu va putea realiza oare care spor în educația economică-agricolă a tinerilor, și cel mai iscusit profesor de specialitate.

Un teritor de câțiva metri pătrați, rezervat practicii agricole, de-abia e suficient pentru a mântui programul actual, care se reduce de obicei la .. altuirea pomilor. Tratarea atât de mășteră a unui studiu de importanță imensurabilă, asupra emancipării economice a poporului nostru, nu mai poate dăinui.

Și cum ne place a prevedea pentru viitorul cel mai apropiat, o lărgire tot mai mare a acțiunii de salvare în cele economice, o lărgire efectuată cu concursul oamenilor de bine, — tot așa nu este îngăduit a crede, că tradiționalii noștri conducători, capii bisericești, vor rămânea și pe mai departe influențați de considerațiile unui conservatism (ca să nu-i zicem: indiferentism) de-ierat, în fața evoluției generale. Și astfel sperăm, nu numai înmulțirea orelor de studiu economic — fie în cadrele actualului program, fie prin amplificarea acestuia în nex cu sporirea timpului destinat pregătirii teologice-pedagogice, ci nădăjduim, că se va găsi și modalitatea de a schimba actualele „grădini de altoi” cu terenuri mai largi, mai potrivite pentru instruirea agriculturii practice.

Voind să indicăm modalitatea, care credem, că ne-ar putea înlesni crearea acelor *ferme model*, de cari avem nevoie, iubitorii cetitor ne va ierta, că tratăm chestia ce urmează mai pe larg.

Consistoriile noastre — paremi-se fără excepție — posed moșii, ba și domenii. Aceste sunt actualmente toate exploatare prin arendași, în majoritatea cazurilor, Români. Principiul, de a da pământ românesc în mâni române, prevalează în multe cazuri interesele materiale. Și ne înclinăm acestui principiu, fără rezervă, dacă e vorba să exploatăm moșiile necondiționat *prin arendași*, — ceea ce însă nu putem aproba, cel puțin cu privire la moșiile de întindere mai mare, nu.

Eparhiile noastre, ca proprietare a câtorva moșii, credem, că nu se pot mulțumi cu câștigul moral resumat în eventuala pricopseală a câtorva — îi poți număra pe degete — arendași... Și dată fiind concurența nelimitată ce-și fac aceștia reciproc de câteori se reînnoesc contractele de arendă, suntem de firma credință, că nici câștigul material — la aparență urcat — nu e real. Realizarea unei arende mai mari e egală cu realizarea unui *câștig* mai mare. Exploatarea va deveni, proporționat cu urcarea arenzei, mai intensivă, fără a fi totodată sistematică, rațională. *Nepriceperea și lipsa de capital* suficient a acelor, cari obișnuiesc azi a arenda moșiile dieceselor noastre, — ne asigură dintru'nceput în mod fatal o exploatare rapace a solului, deprecizând prin aceasta valoarea averei, a moșiei, în măsură incalculabilă.

Stipulațiunile contractelor de arendă — fixate pentru a împiedeca astfel de abuzuri — rămân de obicei neobservate, neîndeplinite. Și chiar contravențiile eventual stabilite se mușamalizează din motiv vecinic creștinesc, concretizată în formula: păstrarea solidarității confesionale...

Și nu odată ni s'a dat ocazie să vedem, cum știu să exploateze cei câțiva țărani arendași nu numai *prevenirea și bunăvoința* consistoriilor noastre, ci *buna credință și lipsa* conașionalilor, cari îi muncesc pământul!

Să ni se ierte deci, dacă din punct de vedere național-economic nu putem constata nici un folos de pe urma celor câteva mii de jugăre, cari reprezintă o avere națională considerabilă, și cari se administrează în modul indicat de proprietarii actuali, de acele consistorii, cari sunt reprezentanții recunoscuți ai poporului nostru, ai națiunii. Și ca atari au chemarea și datorita de a privi moșiile, ce administrează nu numai drept mediu financiar pentru împlinirea necesităților ce obvin în gospodăria administrativă împreună cu conducerea oficială a turmei încredințate, — ci trebuie să le considere mai mult drept averi menite de a facilita progresul în economie, progresul în cultură al maselor.

Iar acestui scop credem, că numai atunci vor putea sluji cu adevărat, dacă se vor exploata în *regie*.

Const. Băilă.

INFORMAȚIUNI

Arad, 1 Martie 1911.

De-ale noastre.

Situația „Tribunei”. Reproducem azi la loc de frunte articolul d-lui *Aurel C. Popovici*, apărut în n-rul 36 și 37 al „Gazetei Transilvaniei” din Brașov, sub titlul de mai sus. Un bărbat competent își spune în acest articol părerea sa obiectivă în chestia de sub întrebare, o părere, care va fi acceptată, suntem convinși, de toți aderenții sinceri ai partidului național român.

Articolul al doilea. Terminându-se publicarea lucrării atât de interesante a lui Frederic Paulsen asupra chestiunii „Politica de partid și morala”, cu numărul nostru de Sâmbătă începem publicarea unui alt studiu politic asupra problemei naționale în Austria din condeiul d-lui dr. Mihail Popovici.

Foița noastră. Terminându-se nuvela-roman „Piatra Mușierii” a d-lui Em. Grigorovița, publicăm cu începere de astăzi la foița noastră din pag. 9 și 10, o altă frumoasă nuvelă a cunoscutului scriitor Ernst Zahn, intitulată „Mama”, pe care a tra-dus-o anume pentru ziarul nostru talentatul nostru colaborator d. Horia Petra-Petrescu.

In chestia Lalescu. Primim dela d. N. Iorga următoarea scrisoare, pe care o publicăm, drept rectificare:

Văleni, 13 Febr. 1911.

Stimate Domnule,

Corespondentul d-voastră din București — al cărui nume nu-l cunosc, dar, care nu poate fi un iubitor de adevăr, — vă asigură, că „Liga Culturală a găsit de cuviință să se amestece în această afacere (Lalescu) și să aprobe expulsarea d-lui Lalescu” și adaugă întrebarea, dacă eu sunt ori ba „străin de această curioasă hotărâre”.

Eu sunt străin de toate hotărârile, care n'au existat, și hotărârea Ligei în chestia Lalescu n'a existat.

Ca secretar al acestei instituții pot da expresie numai voinței Comitetului Central. Ca particular am declarat prin foaia mea „Neamul Românesc”, că desaproab orice expulsare de Român, din România, dar că privesc pe Ardeleni, cari fac la noi mizerabila politică de partid pentru pâne ori pentru funcție, ca pe niște desertori ai cauzei idealului național și ca niște exploatare ai țării, unde au fost primiți frățeste, și că aș fi pedepsit aspru pe Lalescu, ca insultător al Regelui și armatei, înaintea cărora un Ardelean nu poate să aibă decât atitudinea celor mai respectuoase speranțe.

Primiți, vă rog, salutările mele

N. Iorga.

O avertizație. Primim următoarea scrisoare:

„Onorată Redacțiune a „Românului” în Arad.

Pe 5 Martie st. n. a. c. s'a hotărât o petrecere în Brad, aranjată, cum se zice prin „Invitări”, între alții și de „membrii corpului didactic din loc”, pentru organizarea bibliotecilor de clase dela gimnaziu.

Pentru orientarea publicului declarăm următoarele:

Petrecerea se face fără știrea și învoirea corpului didactic. Bibliotecile sunt organizate de mult.

În Brad s'au ținut în carnavalul acesta 5 petreceri, dintre cari 3 în folosul gimnaziului, ultima numai în 16 Febr. st. n. a. c.

Lăsăm toată răspunderea pentru această petrecere dlui Dr. Pavel Opișă, aranjatorul ei. Brad, la 28 Februarie st. n. 1911. Cu stimă:

„St. Albu, Dr. Ioan Radu, Vasile Boneu, Ioan German, I. Kéri, Mihail Stoia, Dr. Traian Suciuc”.

Apel. Suntem rugați să publicăm următoarele: Mult Stimate Domnule! Deschizând subscrisul în toamna anului trecut o nouă librărie românească, la Orăștie, sub firma „Librăria Națională”, și având de scop a începe o editură pe ales a acestei librării — doresc să fac începutul editurii mele cu un op literar, care să fie o plăcută surprindere pentru publicul cetitor dela noi. Voiu edita anume un „*Almanah al scriitorilor români din Transilvania, Ungaria și Bănat*”.

Almanahul va avea la început parte calendaristică, putând servi și de calendar, un calendar care să stea cu onoare pe masa oricărei familii inteligente române, — iar partea literară să fie o frumoasă oglindă a talentelor literare dela noi: Fiecare scriitor își va avea pagina sa, dându-i-se fotografia, apoi date, pe scurt, din viața lui și lista opurilor literare ce a publicat până acum. Iar apoi o mică contribuție literară la „Almanah”, o poezie, nuvelă, schiță, nepublicate încă.

În acest Almanah voiu face loc de onoare și presei române dela noi! Voiu aduce în reproducere fotografică capul foii, apoi câteva date din viața ei și contribuiri literare din partea redactorilor ei azi în viață. În acest scop vă rog mult st. dle director, să binevoiți a-mi trimite date din viața ziarului ce scoateți: Când s'a înființat, cu ce tirajiu a început, la ce dezvoltare a ajuns; câți redactori a avut în închisoare și ce sume a plătit ca amende în procese? Apoi:

Fotografia bine reușită a directorului de azi al ziarului și o mică contribuție literară: o idee, o sentință, o mică îndrumare principiară ce să congrueze cu spiritul diriguitor al foii.

Asemenea vă rog a invita pe redactorii d-voastră principali și cu oarecare nume deja sau cu vădit talent de ziarist, pe cei mai buni muncitori la ziar, — să ne dea și dânsii fotografie, câteva date de viață și o mică contribuție literară.

În acest fel presa română dela noi va fi prezentată într'un tablou aproape complet publicului nostru, care negreșit va găsi o foarte plăcută surprindere în acest capitol al „Almanahului” meu.

„Almanahul” va apare în Septembrie și va fi întocmit așa, ca să se poată răspândi cu drag în toate familiile noastre inteligente.

Terminul de trimitere a datelor ce vi-se cer, e: *1 Iunie a. c.*

În nădejde, că veți aprecia pe deplin țința mea și veți grăbi a-mi trimite contribuțiile d-voastră literare și datele cerute, semnez

Cu distinsă stimă
Sebastian Bornemisa,
stud. de filozofie, librar.

Convocare. Comitetul despărțământului Diciosânmartin al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ține la 5 Martie 1911 la orele 12 din zi în comuna Velțiu o *prelegere populară*, la care invită cu dragoste pe toți aceia din comuna Velțiu și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român.

Dela congregația Făgărașului. Cu data de ieri „Gazeta Transilvaniei“ a primit din Făgăraș următoarea știre telefonică:

„Astăzi s'a ținut adunarea generală extraordinară a congregației comitatense. Conform avizului ce l-ați publicat în nr. 32, membrii români s'au întrunit înainte de ședință la „Paris“, unde cu unanimitate au decis, ca să nu ia parte la adunare. Acestui conclud unanim nu s'au supus — și de astădată — protopopul N. Borzea și soțul său dr. I. Șenchea. Ambii s'au făcut tot paprică, ca și când cu balul Crucii Roșii — să ademenească pe membrii români să ia parte la ședință. Dar au rămas total blamați. Românii s'au ținut de decisul conferinței și la ședință n'au participat, decât protopopul gr.-or. Nicolae Borzea și preotul greco-catolic din Vad Ioan Bunea... Să le fie de bine“.

Insoțirea de credit Raiffeisen. După principiile adoptate și practicate de Reuniunea rom. de agricultură din comitatul Sibiiu s'a înființat în comuna Hurez (l. Făgăraș) o însoțire de credit Raiffeisen, — care aderează la „Centrala însoțirilor“. — De asemenea s'a înființat la inițiativa și stăruințele tânărului preot-capelan Romul Doctor, o însoțire de credit sistem Raiffeisen în comuna Hașfalău (l. Sighișoara), care încă s'a declarat aderentă Centralei însoțirilor noastre, proiectată de „Reun. rom. de agricultură din Sibiiu“.

Petrecheri.

Petrecheri și jocuri naționale în Sibiiu. Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, invită la petrecerea cu jocuri naționale ce se va aranja cu concursul Reuniunii femeilor române din Sibiiu, *Duminecă, la 5 Martie n. 1911*, în „Gesellschaftshaus“ din Sibiiu. Jocurile naționale se vor dansa de membri societății „Hora“. Pentru toate dansatoarele costumul național e obligator. Costumele cele mai originale și mai frumoase vor fi premiate. Prețul de intrare: de persoană 4 cor., loja rangul I. 25 cor., loja rangul II. 18 cor., loja sub balcon 12 cor. Începutul la orele 8 seara. Venitul curat al petrecerii e destinat pentru înzestrarea „Muzeului Asociațiunii“. Toți membri „Asociațiunii“ sunt rugați să binevoiască a sprijini reușita acestei petreceri. Contribuțiile să se trimită oficiului de cassă al „Asociațiunii“ Sibiiu (Nagyszeben), str. Șaguna Nr. 6.

Măiestrii Români din Făget invită la petrecerea împreună cu joc, ce se va aranja în 5 Martie st. n. 1911, (lăsarea postului) în hotelul „Regele Ungariei“. Muzica din Ohaba-Mutnic începutul la 7 $\frac{1}{2}$ ore seara. Venitul curat este destinat pentru împodobirea bisericii gr.-or. române din loc.

Concert și teatru sârbesc în Arad. Corul mixt și bărbătesc al bisericii sârbești din Arad, invită la concertul urmat de teatru și petrecere de dans, care va avea loc în 5 Martie n. a. c., în hotelul „Central“ din Arad. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare: de persoană 2 cor., de familie 4 cor.; în galerie 1 cor.

Programul: „Femeia ambițioasă“, comedie originală în 3 acte, scrisă de I. T. Popovity. I. Bajity: Mare variație de cant din opera sârbească „Csucsuk Stana“, exec. de corul mixt și bărb.; I. Bajity: „Femeia sârbă“, exec. de corul mixt și bărb.

Din patrie.

Prelegerile „Universității libere“. La „Universitatea liberă“ din Budapesta, se țin prelegeri de către cei mai distinși literați ai Ungurilor. Acum e la ordinea zilei prelegerea „Poezia trubadurilor“ de Pekár, care întrefese în tema aceasta seacă, în liniamente generale procesul de emancipare al femeii începând dela stare de sclăvie până în secolul XII.

Cel dintâiu, creștinismul admite sufletul femeii și preamărind iubirea ridică și amorul ei

în sfera idealului. Maternitatea Maicei Preceste a sancționat maternitatea tuturor femeilor, iar exemplul Magdalenei garantează iertarea chiar a iubirei păcătoase, penitentului.

În veacul bizantinismului însă femeia abuzează mult de puterea mereu crescândă, până ce se restabilește echilibrul odată cu dispariția teoroarei din anul 1000. Femeia ajunge centrul idealismului din nou plâsmuit și în poezia trubadurilor se glorifică ca idealul curățeniei, ca Madonă pământeană.

Saloanele cele dintâiu în Europa se formaseră în curtea Reginei Alienor, Ermengardei Narbonne și Mariei de Champagne.

Trubadurul după analogia feudalismului ajunge vasalul iubitei sale. Știm — ne spune d. Pekár — că erau odinioară două feluri de poeți, cei de profesiune, numiți *jogledor* și adevărații poeți, cari făceau artă mânați de imboldul talentului, numiți trubaduri. Istoria a înregistrat 412 trubaduri aflându-se între dâșii și regi încoronați și cerșitori. Regulele vieții de trubadur sunt: curtoazia și bunacuvință.

Poetul, care vrea să-și angajeze protectoară, conform legilor „Amor cortes“ se îndrăgește în soția feudalului său ca să o preamărească în poeziile sale.

E caracteristic în aceste amori sentimentale „accentul duios“ și faptul că trubadurul e totdeauna „amoretatul suferind“, iar scopul suferințelor sale este „purificarea și înălțarea bărbatului“.

D. conferențiar accentuiază însă că instituția cavalerilor, codul cavaleresc și poetic este alcătuit după descoperirile mai noi sub influența arabilor-spanioli, și tipul cavalerului medieval este identic întru toate, cavalerului maur „*roch*“.

Burgul cruță. O nostimă știre ne aduce „Az Est“ sub acest titlu despre economia ce se face în Burgul din Viena.

Odinioară din hainele purtate ale înaltelor personaje dela Curtea împărătească copiii servitorilor din Burg căpătau jiletce frumoase, azi însă ele se vând negustorilor de vechituri. Azi oficianții sunt scurtați de toate favorurile mici de cari se bucurau până acum. Nu mai primesc nici lumânări, ba nici chiar bilete de onoare nu se mai împărtășesc pentru reprezentațiile din Hoftheater. Toate sunt însă neînsemnate pe lângă reforma cea mai recentă a bucătăriei împărătești.

E vorba de prânzurile de Curte, cari se vând în întregime. Erau vremuri când câte un prânz de Curte avea însemnătatea unui eveniment în familiile oficianților. Era o adevărată zi de sărbătoare. Lacheii se prezentau în seara ce urma prânzului de Curte cu pachete mari, cuprinzând tot felul de fripturi, prăjituri și bomboane, ba nu arareori se ajungea și câte-o sticlă două de vin, licher și șampanie. Aceste vremuri au trecut însă în domeniul basmelor. Acum musafirii împăratului încă-și fumează țigara de după masă și în chilia vecină așteaptă deja agenții restaurantelor, cari nu scapă nici un prilej să procure clienților lor rămășițele meniurilor împărătești, cumpărând masa toată, așa cum o lăsase invitații împăratului.

Aproape neatinsă masa, agenții o privesc cu ochii pricepători și oferă prețul mesei îmbelșugate până la 500 coroane.

În urmă aceasta se transportă în o ospătarie de mâna a doua și acei birtași câștigă frumusețea bucatelor acestea alese, la cari de cu vreme să prenumeraseră chiar cele mai elegante dame vieneze, improvizând chiar adevărate licitațiuni să câștige câte o tortă neînceptută.

Așa se economisește în vremea aceasta de scumpete generală în Burgul din Viena.

Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Blaj“

Blaj, 28 Februarie.

O probă, poate cea mai exactă, a gradului de înaintare la care a ajuns o anumită societate, este numărul și activitatea reuniunilor ce le are. În sine faptul, că o societate a ajuns la conștiința utilității integrației forțelor sale, denotă, că e pătrunsă de dorul înaintării și că în căutarea mijloacelor, cari produc și ajută aceasta

înaintare a găsit, că cel mai roditor factor al dezvoltării sale este cooperarea. Iar acest rezultat este nota societăților înaintate. Dacă plecăm din jos pe nesfârșita scară a dezvoltării societăților omenesti, ni-e foarte ușor să observăm, că nedespărțitul tovarăș al acestei dezvoltări, a fost dezvoltarea concentrării forțelor omenesti în vederea unei ținte. Pornind dela viața izolată a oamenilor primitivi, la cele dintâi „State“ și de aici la societatea neamurilor înaintate de azi, drumul, ce l-a făcut omenirea e însemnat prin înaintarea cunoașterii utilităților asocierilor și neîntrerupta întemeiere de nouă și nouă asocieri. Iar de altă parte un număr mare de asocieri întemeiază cel puțin o presumpțiune, că ele au un rezultat pozitiv în înaintarea binelui ce și l-au pus de țintă.

La noi încă se simte tendința — deși nu i-am putea zice chiar febrilă — de a angaja la înaintarea noastră tot mai multe asocieri. Avem o viață socială destul de întezită de firele asociațiilor economice, culturale, și sperăm, că am făcut abia începutul.

Între asocierile ce le avem, găsești ici-colo câte o reuniune de femei. Prea puține în teritoriul ce ar avea ele să cuprindă, prea slabe pentru munca ce ar avea să desvoalte și prea puțin băgate în seamă, pentru însemnătatea ce ar putea să o aibă. Reslețele noastre reuniuni femeiești, unde își pot realiza ținta „creșterea femeii române“, cele câteva femei ce se unesc în câte o reuniune, unde pot ele da puterilor lor să mențină vechile calități bune ale femeii române, să-le îmbogățească sufletul cu o adevărată cultură, să-le formeze așa, să poată fi bune crescătoare a viitoarelor generații? E o problemă a viitoarelor noastre înaintări să ridice reuniunile femeiești la puterea și vaza ce trebuie să o aibă, să-le asigure mijloacele, cu ajutorul cărora să poată trece peste starea de vegetațiune inconștientă în care locul problemelor mari, grele e ocupat de mici neînțelegeri, mici intrigi, mici rivalități. Când se va face aceasta, în fața muncii adevărate va pieri de sigur și înclinarea spre veșnice neînțelegeri, cu care învinuște lumea reuniunile noastre femeiești și se vor putea prezenta rezultatele pozitive ale acestor asocieri.

Suntem fericiți, că putem înregistra „Reuniunea femeilor române din Blaj“ între puținele reuniuni femeiești dela noi, cari au trecut peste acel stadiu de frământare neroditoare de care aminteam. Activitatea ei din anul ce l-a mântuit cu ședința sa generală din 26 Februarie, dovedește, că progresul ce l-a dezvoltat în anii trecuți urmează într-una.

Sunt rezultate reale acele ce le-a amintit d. Traian Gherman, secretarul reuniunii, în raportul său prezentat la această adunare generală. Afară de seratele și convenirile sociale, ce a aranjat reuniunea în decursul anului trecut, a dat un ajutor de 500 cor. institutului de fete de aici, ca și în anii trecuți, colectând paralele, a împărțit la Crăciun copiilor săraci, haine în valoare de peste 500 cor. Averele societății trece suma de 14.000. Și aceste câteva date lipsite de comentarea însămnății lor, dovedește îndeajuns, că această reuniune muncește și arată rezultate și îndreptățește nădejtile, ce se leagă de ea. Meritul acestor rezultate este a se judeca fără îndoială în prima linie comitetului acestei reuniuni, și mai ales prezidentei doamnei Cornelia Deac, care lucră cu multă pricepere și cu o adevărată însuflețire la înaintarea societății ce o conduce. Și nu întâziem a recunoaște zelul tuturor membrilor acestei reuniuni, buna înțelegere și tragerea de inimă, cu cari lucră în interesul scopului reuniunii. Dintre membrele, cari toate au luat parte activă la străduințele reuniunii, adunarea generală s'a simțit îndemnată a aduce mulțumită comitetului și în special d-nei prezidente, doamnelor Livia Domsia, Virginia Precup, Georgina Muntean, Augusta Sabo, domnișoarei Rozica Căpușan.

Vorbirea de deschidere a acestei adunări în care doamna prezintă, Cornelia Deac, a precizat foarte bine câteva principii, cari introduse în viața femeilor noastre, ar produce o adevărată regenerare a vieții noastre familiare, o vom da în întregime la rubrica feminină din numărul nostru de Duminecă.

Correspondent.

Ultime știri

Un proces monstru. Măine, Joi, se va debata înaintea tribunalului din Hașfalău procesul de agitație acelor 32 țărani Români, acuzați, că la alegerea de deputat dela Diciosânmartin ar fi agitat împotriva Ungurilor.

Iată zorile împăcării!

Criza din Franța. La 27 Februarie prim-ministrul Briand și-a dat demisia. Formarea noului cabinet întâmpină greutăți multe și probabil vor trece mai multe zile, până ce se va rezolva criza definitiv. Candidații pentru postul de prim-ministru se amintesc Poincaré, Clemenceau, Millerand, Vallé și senatorul Monis. Monis este viceprezidentul senatului, și are până în prezent cele mai multe șanse. El a fost pe vremuri ministru de justiție și colaborator distins al lui Waldeck-Rousseau. Are 65 ani.

Dintre toți candidații el are avantajul, că poate conta la neutralitatea socialiștilor, pe când toți ceilalți nu se bucură de nici o încredere la socialiști. Mai mari greutăți par a se ivi cu privire la persoana ministrului de externe. Pichon numai vrea să ocupe acest portofoliu, ba este hotărât să se retragă cu totul din viața publică. El a simțit de mult, că a pierdut terenul de sub picioare, iar după întvederea dela Postdam, situația lui a devenit cu totul imposibilă. Dar și aceea este sigur, că nici Delcassé nu va primi acest portofoliu, ci se vorbește mult de Ribot ori Jean Dupuy. Delcassé va primi portofoliul marinei.

*

După știrile ultime Monis a primit însărcinarea cu formarea cabinetului. El și-a făcut primirea pendentă de consiliul ce-l va ține cu prietenii săi politici.

El va primi pe lângă portofoliul prim ministrului și pe cel al ministrului de interne. Lista cabinetului său ar fi: Bertiaux, războiu, Delcassé, marină, Caillaux, lucrări publice, Gautier, comerț, Dumant, finanțe, Poincaré ori Caillaux, externe, Steeg instrucție publică, Drocq muncei, Constant subsecretar de externe.

Din Serbia. Ministrul de războiu Gojkovic și-a dat demisia. Înainte de abdicare a mers încă odată la ședințele Camerei și a ținut o cuvântare, în care a revocat proiectul înaintat pentru votarea creditului pe seama a 15 baterii de tunuri de munte. Apoi a declarat, că și-a dat demisia. Cuvântarea lui a provocat scene furtunoase, cari au încetat însă îndată, după ce părăsi Camera.

Spania și Vaticanul. După zierele spaniole, relațiile dintre Vatican și Curia papală au devenit din nou încordate. Secretarul de stat al Vaticanului a respins pertractările Vaticanului cu guvernul din Madrid, dacă guvernul nu va fi înclinat să hotărască asupra tuturor chestiilor bisericesti în înțelegere cu Curia papală.

Incoronarea regelui Angliei. Oaspeții prințieri, cari participă la festivitățile de încoronare ale Regelui Gheorghe V, vor veni cu o suită cât de mică, asemenea și deputațiile se vor forma cât de reduse la număr, pentru că suitele prințiere, nu se pot plasa în edificiul superb al Abației de Westminster. Conform ritului tradițional de încoronare, la actul acesta nu poate participa nici un domnitor afară de Regele Angliei, iată deci motivul pentru ce delegațiile domnitorilor celorlalte țări sunt conduse toate de cutare prinț ori alt bărbat plenipotențiar. E interesant în deosebi rolul dignitarilor bisericesti la încoronare.

Mitropolitul de Canterbury „*Primatul Britaniei Mari*” pune coroana pe capul Regelui, iar Mitropolitul din York „*Primatul Angliei*” încoronează pe Regină. Din cauza acestui obicei de repetite ori s'au iscat diferende acute între reprezentanții acesor două demnități bisericesti. Se zice că cu prilejul unei încoronări, mitropolitul din York văzând pe rivalul său așezat în scaunul episcopesc s'a dus și pentru a-și arăta superioritatea se puse în poala acestuia. Azi desigur sunt strict fixate raporturile dintre episcopi, conform cărora cel dintâiu demnitar este mitropolitul din Cantembury, iar cel de al doilea este mitropolitul dela York. La încoronare Regele va îmbrăca acel paliu regal brodat cu aur care-l avuse în 19 Iulie 1821 Regele Gheorghe al IV-lea.

Șașă studențească. Regele Bulgariei, Ferdinand a trecut eri prin Nürnberg. Era la ameazi. Tocmai ședea în prânzitorul luxos al expresului împreună cu suita sa, când năvăliră peste ei o ceată de studenți — mascați. E doar sfârșitul carnavalului. Vă puteți închipui surprinderea Regelui și a tovarășilor săi. În cel dintâiu moment toți se gândiau la *atentat*, dar apoi se liniștiră spiritele, începând grupa mascată veselul cântec: *Gaudeamus*. Suita abia cu mari sforțări îi putu scoate din cupeu.

Șașa va avea însă urmări serioase. Șeful gărei denunțând pe veseli studenți — s'a pornit împotriva lor proces de les-majestate.

Călătoria moștenitorului german la Roma. Fiind hotărâtă în mod definitiv, călătoria la Roma a moștenitorului german, cu prilejul serbărilor jubilar, se discută acum agitat, că va vizita moștenitorul pe Papa sau ba? Un personaj versat în culisele Vaticanului, destăinuiește impresia produsă asupra Vaticanului prin prezența moștenitorului în Roma. Cei din jurul Papei sunt într'o situație neplăcută, căci, cum se știe, Papa a abzis ori-ce audiență pentru suveranii, cari vor participa la serbări. Vestea, că Wilhelm nu vine la Roma a îmbucurat mult pe cei din jurul Papei, dar cu atât mai mare grijă i-a cuprins acum, când este sigură venirea moștenitorului. Unii dintre cardinali susțin, că moștenitorul de tron german poate vizita pe Papa, căci el nu este încă suveran, iar hotărârea adusă de Vatican, s'a referit exclusiv numai la suverani. Alții însă stau tare pe lângă punctul de vedere, că Papa nu-i permis să dea audiențe la nimeni pe timpul serbărilor.

Noul ministru plenipotențiar al Rusiei. Monitorul oficial în n-rul recent anunță, că Majestatea Sa Împăratul nostru la propunerea ministrului său de externe, a aderat la numirea subsecretarului de stat, rus, Mihail Priklonski, ca ambasador al Rusiei pentru Ungaria.

Incidentul de graniță greco-turc. La granița dintre Turcia și Grecia s'a ivit din nou un conflict, la care un tunar grec a fost ucis de soldați turci. Ministrul de externe al Greciei Gyparis a declarat referitor la acest caz, că regretă întâmplarea, care este de un caracter pur local și n'are nimic de a face cu relațiile dintre cele două țări. A promis, că va pune în curgere o investigație severă și va pedepsi exemplar pe cei vinovați. Așteaptă însă, ca și guvernul turcesc să facă asemenea.

Demisia guvernatorului din Algeria. Guvernatorul Algeriei Ionnarth și-a dat demisia. Demisia stă în legătură cu căderea cabinetului din Franța. El a fost și deputat, și ca sprijinitor al fostului guvern Briand a urmat că s'a retras dela postul său, pe care îl ocupă dela 1900.

Țarul Rusiei în Dumă. Duma rusească va ține cu prilejul aniversării de cincisprezece ani a eliberării țarilor din Rusia, o ședință festivă. La această ședință va participa și Țarul. Prezidentul Dumei Gutschkow s'a prezentat deja în audiență la Țar și l'a invitat la această ședință.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MAMA

— de Ernst Zahn —

Traducere liberă, autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu

(Reproducerea interzisă de autor)

Nota. Am tradus această clasică nuvelă germană, convins fiind, că aduc un serviciu aceluia, cari vreau să cunoască literatura germană mai nouă.

Zahn se bucură de o considerație meritată nu numai în patria sa, Elveția, ci pretutindeni unde se citește nemțește. E unul din cei mai productivi scriitori ai generației tinere. A scris poezii, nuvele și romane. Nuvelele și romanele sunt partea lui de forță. În ele ne descrie populația Elveției, mai cu seamă fărâșimea de acolo — scumpă la vorbă, meditativă, dintr'o bucată. Îi plac ființele acestea și le știe descrie cu o deosebită măiestrie.

Zahn ținc un restaurant la gara din Göschenen, la intrarea dinspre nord a tunelului St. Gotthard. (Tatăl său a avut aceeași meserie cinstită). A absolvat școlile, a cutreerat ca chelner Elveția franceză, Italia și Anglia. Azi este tată de familie, se ocupă — din 1892 — cu literatura, este ales președinte al consiliului provincial din cantonul Uri.

Operele lui au apărut lunile trecute într'o ediție populară, în 10 volume, fiind apreciate foarte favorabil. Cei noștri se vor convinge despre îndreptățirea primirii acesteia citind nuvela „Mama”.

Traducătorul.

Căscioara țaranului Tobias Andermatt zace liniștită, deși năcazurile vieții și-au înfipt ghiara și în casa asta de multe-ori. Poate, că tocmai din pricina năcazului din urmă e liniștea de Duminecă seara, din săptămâna mare, atât de

desăvârșită. Casa e așezată în capul satului spre mează-zi, e mică cu două caturi și e acoperită cu șindrilă colorată sur. În fața ferestrelor sunt flori, cari atârnă de-alungul ferestrelor casei: garoafe grele, mari și geranii lucitoare. Înaintea casei e grădina de legume și fel de fel de po-doabe de flori, cu o cărare la mijloc, dela intrare până la poarta grădinei și o filigorie din pari colorați verde-închis. Din porțița grădinei, care nu se mai închide bine și pe care nu-și mai ia nimeni osteneala să o închidă, ieși afară, pe uliță, tocmai unde încetează pardoseala colțuroasă a cărării și unde începe drumul de țară.

Pe pardoseala cărării făcănesc păpușii sătenilor. Dacă stă străinul pe o coastă și privește satul, i-se pare ca și când ar auzi mersul roților de moară; nu sunt decât tălpile împătrite ale drumeților, cari calcă mai întâiu cu călcăiul și numai mai apoi cu talpa. Rugăciunea de Maiu s'a sfârșit și țărani ies din biserică. De-asupra capetelor lor amuțesc tocmai sunetele de clopot; e, ca și când s'ar pierde ceva pe undoieri ușoare în înaltul cerului, atât de viu e încă văzduhul de sunetul clopotului. Pe uliță cade o rază de soare. Oamenii, cari se întorc dela biserică spre casă, în hainele lor întunecoase, de Dumineci, ies la iveală respicat din albul spălăcit al uliței. Munți păduroși privesc în jos, spre Steg. Reusa murmură în albia-i lată, pietruită. Din valea Madruna strălucește un vârf de munte pururea înzăpădat.

Tobias Andermatt și ai săi vin pe uliță, toți trei: Tobias, Balbina, nevasta lui și Lena,

nepoțica. Ulița e lată, cu toate astea Tobias și ai săi au lipsă de întregă lățimea ei. E obiceiul în munți și pace, ca tot ce se ține strâns deolaltă să meargă cât mai departe, ca și când ar fi rușine să areți alipire față de cineva. Tobias pășește pe o parte a uliții, aruncându-și trupul lung și uscațiv înainte; pe vremuri fusese sdравn și mergea drept, dar putrezește și pomul vieții o-menești dacă e scuturat de șaptezeci de ani. În-fățșarea lui are încă ceva osos, brațele, picioarele și spatele înalt îi sunt vânjoase și tari, din fața pământie, cu sprâncenele sure, stufoase îi atârnă barba albă-galbenă în două smocuri lungi spre piept. Asta-l deosebește de ceilalți consăteni, cari poartă bărbile mai mult scurt și rotunzit.

În mijlocul uliții, doi pași după Tobias, merge Balbina, nevasta lui, o femeie înaltă. De când umblă Tobias aplecat, pare Balbina cu atât mai lungă, cu toate că-l întrece totdeauna cu un cap. Are o haină neagră, peste cap o năframă de mătăasă neagră, legată cu colți, pe care o poartă trasă afund pe ceafă, ca să poată ieși la iveală fața ei tare și palidă ca ceara. Cine aruncă o privire în fața ei, nu se poate dumeri dintr'o singură ochire și trebuie să privească în lăunțul ei mai adânc, ca și când l-ar sili cineva să se grăbească. Peste fruntea nici prea mică, nici prea mare se așează părul ei alb, pieptănat lins innapoi. Fiind că e atât de alb și fruntea atât de palidă, bate la ochi negrul sprâncenelor stufoase. Sprâncenele astea dau feței expresia caracterului. Chiar și acum, în mers, tresar câte odată fără de veste și împrumută Balbinei o privire întunecată, pe

Un dar al Regelui nostru. Ambasadorul Austro-Ungar la Roma Mérey a încunostiințat pe ministrul de externe al Italiei marchizul di San-Giuliano, că Regele Francisc Iosif va trimite prin luna Martie pentru regina Elena a Italiei o păreche de cai crescuți în grajdurile împărătești Lippizza. Caii vor fi trimiși sub supraveghierea căpitanului Adamovich.

Complot în Rusia. În Petersburg s'a descoperit din nou un complot, în care sunt amestecați o mulțime de bărbați politici și literați, studenți și mari funcționari. În noaptea descoperirii complotului au fost arestate peste șaptezeci persoane, între cari și scriitorii: Boutsch-Brujevitch, Ziperovitch, Turutin, Meissin. Se mai așteaptă și alte arestări număroase. Complotul stă în legătură cu o altă conjurație din Moskva, unde s'au făcut asemenea arestări în aceeași noapte.

Reforma electorală din Bulgaria. Sobranja a primit și în a treia cetire proiectul de lege electorală pentru cercul Tinowa și Filipopol, care le asigură o reprezentare proporțională. S'a votat, apoi și legea despre tariful de vamă. Cu aceasta Sobranja și-a încheiat sesiunea.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, Vogel László orologier și juvaeriu. Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

1 Martie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kigr. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa — — — —	23'85—24'20
Din comitatul Albei — — —	23'20—24'—
De Pesta — — — —	23'30—24'10
Bănățănesc — — — —	23'20—23'35
De Băcica — — — —	22'45—24'05
Secară de calitate I. — — —	16'20—16'30
Orzul de nutreț, calitate I. — —	16'50—17'—
Ovăș de calitate I. — — —	17'60—18'—
Cucuruz — — — —	11'50—11'90

lângă toată liniștea și mulțămirea de care e stăpânită acum. Ochii ei sunt mari, suri, zac afund în orbite și au cearcăne grele împrejur. Nasul mare, covoiat, gura mare, bărbia deslușită cu bărbăță, Balbina e o femeie în toată puterea cuvântului.

A treia persoană, care merge pe partea cealaltă a drumului, e Lena, care are șaisprezece ani. E cea mai sărbătorească dintre ei, fiindcă i-a dat viața sărbătorească tinereții. E îmbrăcată în culori bătătoare la ochi, cum se îmbracă fetele pe aici, are o fustă roșie, pe cap o pantlică roșie, care ține laolaltă, deasupra frunții, cozile ei mari, brune, așezate pe lângă tâmplă. Pe când ceilalți doi privesc în jos, înaintea lor, Lena se uită respicat, cu ochii ei oacheși, luminoși, în lumina zilei, cum se cade tinereții. Dacă întâlnește pe cineva, îi suride vesel și oamenii văd bucuros fața ei fragedă, bucalaie, cu născiorul cărn și cu gura ei micuță.

Cei trei înaintează spre casă, ținând largul drumului. Lângă grădina își încetinește Tobias pasul și lasă pe Balbina să intre mai întâiu pe porțiță, nu fiindcă așa se cade, numai pentru că așa le e viața lor, că femeia să aibă în casa ei întâietatea și stăpânirea; pe lângă toate astea, Tobias a rămas în fața lumii stăpânul în casă.

În odăița unde locuiesc, curățică, luminoasă, cu pereții suri, întră unul după altul. Pe pânzătura cenușie, cerniță, de pe masa rotundă, e o carte poștală. Balbina a zărit-o, o ridică și o citește, fără de ochelari, mai repede decât citește de altfel poporul. „Slavă Dlui că a adus poșta-

Piața grânelor din Aradul-Nou.

1 Martie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10'40 — 10'65
Orz „	7'40 — 7'50
Ovăș „	7'50 — 7'60
Secară „	7'— — 7'10
Cucuruz 300 „	4'70 — 4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kgr

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Cele mai noi suscepții de
plăci pentru
gramofon:
Hulló falevél
din „Czigányszerelem“ și din
„Balkáni hercegnő“
se capătă la

Koch Dániel
Arad, str. Deák-Ferencz.
Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

„Vine?“ întreabă Tobias.

„Măne“, îi răspunde nevasta dând din cap. Apoi îi întinde cartea poștală, nici că mișcă din sprâncene, afară doar că — pentru o clipă — se pare, că-i trece un surâs peste gură sau se pare că i-a sburat ca un fulger prin ochi o bucurie mare.

Tobias e mai vorbăreț. S'a așezat lângă una din ferești, și-a căutat ochelarii și a silabisit, ținând hârtia departe, în mână. Vorbește într'aceea, în tignă: „Să-l primim cum se cade. O să trebuiască să aduc sticla, care e încă în pivniță și țigări aduc eu măne din vecini, dela Hofer. O friptură ai putea să dai și tu, mamă“.

Balbina dă din cap în semn de conglăsuire, făcându-și de lucru prin odaie. Când iese afară, dă Tobias de gazeta lui. Lena îi stă în drum la cetit.

— „Abea îmi mai pot aduce aminte, cum e unchiul Gheorghe“, zise ea.

— „Cred zău“, îi răspunde Tobias. „Sunt șase ani încheiați de când e dus“.

Când intră Balbina în odaie, îi străfulgeră un gând prin cap. „N'o fi tocmai Gheorghe așa de rău, după cum i-s'a dus vestea“.

— „Că umblă după toate femeile?“ întreabă Balbina. Stă locului și privește la bărbat, dusă pe gânduri.

— „Oamenii zic că duce o viață ușuratăecă“, întregește Tobias.

— „Tocmai de aia, e timpul potrivit, să

Un candidat de avocat

afă numai decât aplicare în cancelaria subscrisului.

1. Condițiuni foarte favorabile.
2. Praxă variată.

Dr. George Gërda,

avocat, jurisconzultul institutului
„Făgețana“, Făget.

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vînderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijlocește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

::: Telefon Nr. 671. :::

se întoarce acasă“, zice femeia. În cuvintele ei face o hotărîre mare și Balbina vorbește așa, fiindcă ea și Tobias au fost totdeauna stăpâni peste cei doi frați, peste cel mort, tatăl Lenei, și peste cel dus în America, peste Gheorghe, și i-au ținut totdeauna în frâu, cât timp au fost acasă. Nici acum nu are de ce să se teamă, dacă nu e Gheorghe în toate așa, cum ar trebui să fie.

„Zice că și-a câștigat bani acolo“, aruncă Tobias vorba din nou.

— „Așa zic“, răspunde nevasta sec.

— „Ne-a scris-o el singur“, îi aduce aminte Tobias.

— „Destul de lung timp n'a mai scris“ răspunde ea la asta.

Treburile mai mici prin casă, apoi prânzul, îi duc gândurile câte odată departe dela fiul ei. Când a început să spele Lena — mai târziu — vasele în bucătărie și când Tobias s'a apucat, din nou, de gazeta lui, s'a urcat Balbina în odăița, unde dormea el mereu. E grijită de curând, fiindcă sosirea feciorului era așteptată în timpul din urmă. Balbina ia de pe masă din odaie perdelele scurte, spălate în timpul din urmă, le întinde pe la ferești, ia apoi din acelaș loc primeniurile de pat și de perină, cu flori roșii, și le îmbracă; după ce a isprăvit cu câte un lucru, îl privește cu ochi scrutători, să vadă de sunt toate la locul lor, trage perdelele de-o parte și de alta, netezește patul.

(Va urma)

TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a executa tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și erogațiuni,
învitări pentru petreceri.

La
Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în piele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate
 volumele Coroane 172.

Mare asortiment

de

ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
 albastru și trandafriu, din
 piele de laek și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □
 □ □ **privitor la această branșă,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socioșii bisericești. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericești.

Revizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
 cele mai moderate.